МІНСКАЯ ПРАЎДА

Газета заснавана 1 лістапада 1950 года

Аўторак, 4 кастрычніка 1994 года

№ 105 (10805)

Цана 30 руб.

Маладзечанскія навіны

ГОРАД КЛАПОЦІЦЦА АБ БУДУЧЫМ

Юныя маладзечанцы, якія селі сёлета за школьныя парты, напэўна, і не здагадваюцца, якая вялікая работа папярэднічала пачатку новага навучальнага года. Як паведаміў на пасяджэнні гарадскога прэс-цэнтра загадчык аддзела адукацыі гарвыканкома В.У.Сірота, аддзелачных, сантэхнічных, будаўнічых, электрамантажных работ праведзена на 300 мільёнаў рублёў (у цэнах да дэнамінацыі). Школа № 9 правяла касметычны рамонт наогул без прыцягнення бюджэтных сродкаў.

Горад клапоціцца аб сваім будучым. Гэта не можа не радаваць. Як і той факт, што колькасць яго юных насельнікаў расце і... стварае праблему дэфіцыту вучнёўскіх месц. Вось чаму многія старшакласнікі вымушаны былі сёлета адправіцца ў вячэрнюю школу. Яна, акрамя сярэдняй адукацыі, дае юнакам і дзяўчатам некаторыя рабочыя прафесіі.

НЕ БЕЗ ДОБРЫХ ЛЮДЗЕЙ

Дзяўчынцы Олі, жыхарцы пасёлка Насілава, толькі восем гадоў. Але бяда ўзрост не выбірае. Яна прыкавала дзіця да інваліднай каляскі. І жорстка пралічылася, думаючы, што тым самым асудзіла дзяўчынку на адзіноту. Аб Олінай бядзе расказала мясцовая газета ў замалёўцы «Жыве ў Насілаве дзяўчынка Оля». А праз некаторы час акцыянернае таварыства «Забудова», гаспадар магазіна «Віленскі шлях», дзе працуе маці дзяўчынкі, дапамагло сям"і набыць бясплатную пуцёўку на лячэнне і аплаціла кошт праезду да санаторыя на Чарнаморскім узбярэжжы.

Оля адпачывала на моры цэлы месяц, загарала, лячылася. Гэта былі незабыўныя дні, падараваныя ёй добрымі людзьмі. Як цудоўна, што яны жывуць сярод нас, не пакідаюць у адзіноце і крыўдзе.

ЛЯ ГАСЦІНЦА — «МАГАЗІН-ФУ»

З многімі цікавымі творчымі калектывамі сустрэліся ўжо наведвальнікі вядомага ў Маладзечне кафэ «Ля гасцінца». У чарговую музычную сераду зала горача і шчыра апладзіравала клоун-групе «Магазін-Фу». Калектыў створаны сем гадоў назад. Пабываў на гастролях у самых розных мясцінах як блізкага, так і далёкага замежжа. Яго прымалі ў Германіі і Швейцарыі. І не дзіўна, што аматары клоун-групы з Маладзечна аднагалосна прызналі гэты вечар адным з самых прыемных у сваім жыцці.

Дарэчы, Беларускае тэлебачанне адначасова здымала тут сваю чарговую перадачу «І зорка з зоркаю гаворыць». Яна таксама карыстаецца шырокай папулярнасцю ў тэлегледачоў.

ЧАРГОВЫ КРОК ДА СУПРАЦОЎНІЦТВА

Камерны хор «Унтэрмайн»... Гэтая назва мала што гаворыць беларускаму гледачу. А між тым «Унтэрмайн» — даволі папулярны ў Германіі творчы калектыў спевакоў-аматараў. Мастацкі кіраўнік — дырыжор-прафесіянал Готфрыд Гернер. На гастролі ў Маладзечна калектыў быў запрошаны абласным камерным хорам.

На канцэрце ў камернай зале музвучылішча гучалі творы Брамса, Гайдна, Мендэльсона-Бартольдзі і іншых сусветна вядомых аўтараў. Незабыўнае ўражанне ў прысутных выклікала выступленне «Унтэрмайна». Яно стала яшчэ адным крокам да ўзаемаразумення паміж двума народамі, узаемаўзбагачэння дзвюх культур.

Марыя КУЗАЎКІНА.

ФАКТЫ ПАДЗЕІ АРГУМЕНТЫ МЕРКАВАННІ

ЗА ЎБОРКАЙ — ПЕРАВОРВАННЕ

На другой палавіне плошчаў вядуць уборку бульбы члены механізаваных звенняў канчатковай прадукцыі аграфірмы «Крутагор»е" Дзяржынскага раёна. Нягледзячы на летнюю спёку, ураджай «другога хлеба» вырашчаны нядрэнны — больш як па 180 цэнтнераў клубняў з гектара. Гэта лепшы паказчык у раёне. Тут не спасылаюцца на эканамічныя цяжкасці, дэфіцыт запчастак і паліва, а робяць усё магчымае, каб у лепшыя тэрміны ўбраць вырашчаны ўраджай, а затым пераараць бульбянішчы. Гаспадарка ў першую чаргу закладвае на захоўванне насенныя клубні. Пашкоджаныя, дробныя ідуць на корм жывёле. Належныя тэмпы ўборкі забяспечваюцца высокаэфектыўным выкарыстаннем тэхнікі, добрай арганізацыяй працы, умелым прымяненнем матэрыяльных стымулаў.

Анатоль ШАРАЕЎ.

СЕРЫЯ "ВЫНІКІ СТАГОДДЗЯ"

Першы том кніжнай серыі "Вынікі стагоддзя" жадаючыя могуць набыць ужо цяпер. Гэта "Казкі стагоддзя для самых маленькіх". Наступным будзе том "Строфы стагоддзя", які склаў Яўген Еўтушэнка. Цалкам жа серыя ўключыць 21 том: "Фільмы стагоддзя" (аглядальнік Сяргей Салаўёў)), "Моды стагоддзя" (Вячаслаў Зайцаў), "Апавяданні стагоддзя" (Уладзімір Вайновіч), "Міфы стагоддзя" (Андрэй Бітаў) і іншыя, не менш цікавыя.

Праўда, набыць гэтую незвычайную энцыклапедыю зможа не кожны: цэны даволі высокія. Але, згадзіцеся, за такія выданні не шкада аддаць грошы.

Гэтую падпісную серыю пачало выпускаць у 1994 годзе выдавецтва "Паліфакт". У Мінску адкрыта некалькі пунктаў распаўсюджвання кніг. Адзін з іх — у парку імя Горкага ў памяшканні тэатра-лабараторыі "Камерная сцэна" (памяшканне дырэкцыі парку). Тэлефон: 36-42-52.

Марына ЛАЗУКА.

ПАХМЯЛЯЕМСЯ?

Рэзка, літаральна за дзень, змянілася абстаноўка каля фірменнага магазіна "Крышталь", дзе па дзяржаўнай цане і без талонаў прадаюцца спіртныя напіткі. Пасля апошняга падаражання гарэлкі тут умомант знікла вялікая бурлівая чарга. Стала ціха і нязвыкла культурна.

— Калі мы раней за суткі прадавалі ў сярэднім 140 скрынак гарэлкі, то цяпер — не больш як 20—25, — гаворыць дырэктар магазіна А.П.Чэркас. — Ствараецца ўражанне, быццам мужчыны ўжо напіліся, а цяпер пахмяляюцца.

Вядома, выкінуць пяць тысяч "зайчыкаў", ці крышку менш двух долараў, за бутэльку сёння можа не кожны. І ўсё ж гэта не адзіная прычына спакою ў "Крышталі". У Салігорску — паўтары сотні недзяржаўных магазінаў, ларкоў. Частка іх гандлюе і спіртным. Нярэдка на тысячу рублёў танней, чым у тым жа "Крышталі". Зразумела, куды панеслі аматары гарэлкі, віна свае грошы.

Гэта яшчэ адзін доказ той ісціны, што калі палку празмерна гнуць, то яе можна ўвогуле зламаць. Кіраўнікі рэспублікі заяўлялі, што грошы, атрыманыя ад падаражання спіртнога, пойдуць на зарплату ўрачам, настаўнікам. А яны пацяклі ў кішэні камерсантаў. Прыхопліваючы нават тыя "спіртныя" даходы, што ішлі ў бюджэт раней...

/Наш кар./.

ГЛЯДЖУ АДНЫ ДЭТЭКТЫВЫ

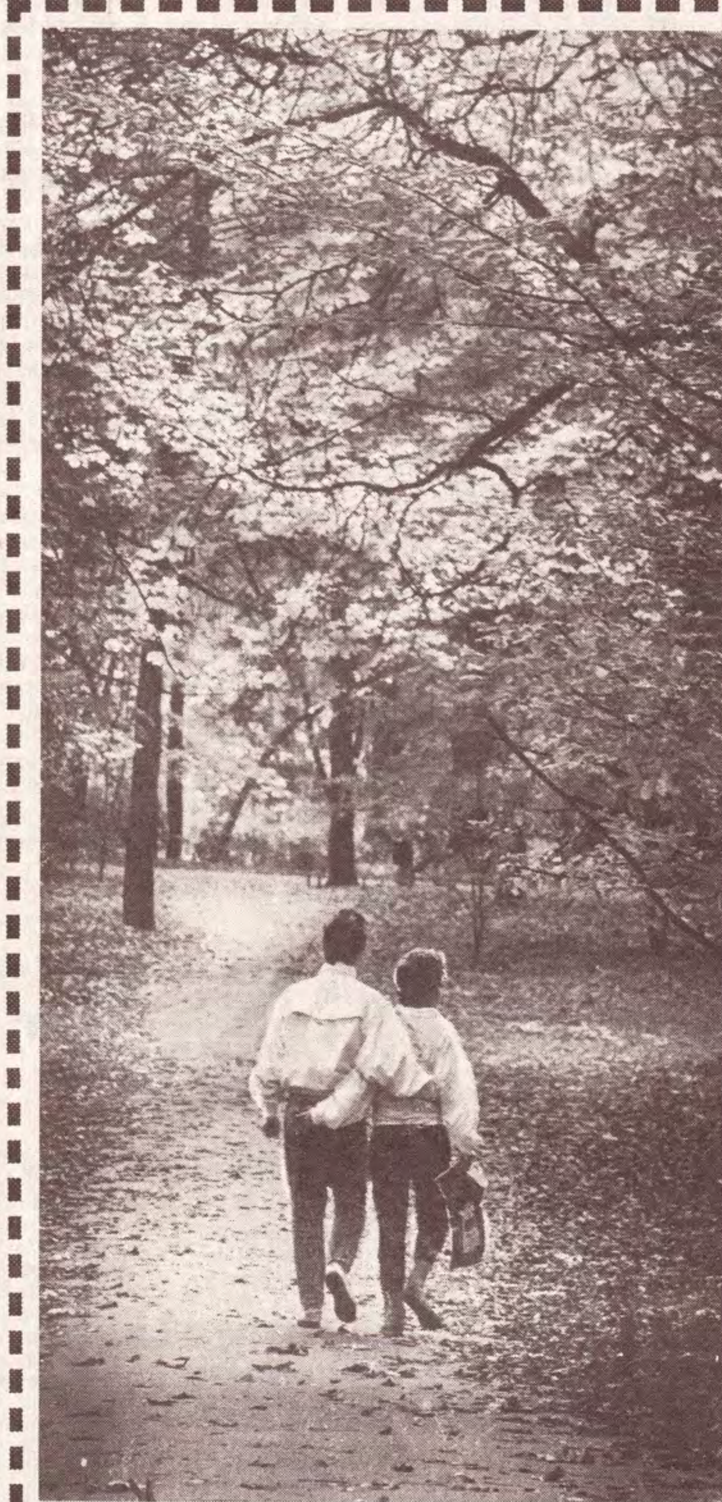
Толькі і чуеш сёння: нешта з намі адбываецца. І сапраўды — адбываецца. Я раней, напрыклад, вельмі захаплялася класікай, любіла чытаць Талстога, Чэхава. Цяпер успрымаю больш-менш нармальна адны дэтэктывы.

Тое ж і з кіно, тэлебачаннем. Памятаю, як ірваліся мы калісьці на фільмы Таркоўскага. А цяпер як убачу якую-небудзь кінастужку мінулых гадоў, класіку — адразу ж слёзы сыплюцца з вачэй, пачынае балець сэрца.

Што гэта? Збядненне душы? Настальгія па мінуламу? Рэакцыя на "азвярэнне" грамадства?

Не ведаю. Але спачуваю маладым. Калі мне, чалавеку з багатым жыццёвым вопытам,так цяжка, як жа даводзіцца ім?

Галіна ПРАКОП"ЕВА.
г.Мінск.

У парку.

Грыбны сезон.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА, Аляксандра РУЖЭЧКІ.

■ З першых вуснаў

БЛІЖЭЙ ДА КЛІЕНТА

ІМКНЕЦЦА БЫЦЬ АБЛАГРАПРАМБАНК

У апошні час, як грыбы пасля цёплага дажджу, растуць камерцыйныя банкі. Пачалася барацьба за кліента. Кожны пераконвае, што толькі ў яго найбольш выгадныя ўмовы для захоўвання капіталу. Ледзь ці не тысячныя працэнты гадавых гатовы выплаціць за пакладзеныя на рахунак грошы.

— Тут цяжка ўстрымацца, каб не клюнуць на гэта. Ці не так, Анатоль Аляксандравіч? — пытаюся ў старшыні праўлення Мінскага банка "Белаграпрамбанка". — Скажам, адкрываеш дэпазіт тысяч на сто. І, глядзіш, неўзабаве набяжыць мільён. Ніякіх клопатаў. Стрыжы толькі купоны ды жыві прыпяваючы.

У адказ Саматохін толькі ўсміхнуўся. Маўляў, што возьмеш з чалавека, далёкага ад банкаўскай дзейнасці. Наслухаўся рэкламы і вярзе нейкую лухту. І няўцям яму, што паважаючы сябе сур"ёзны банк не дае легкадумныя гарантыі. Выплачваць такія працэнты — сабе на страты: тут жа "прагарыш". Колькі ўжо было выпадкаў, калі камерцыйныя структуры абяцалі залатыя горы, а ў канчатковым выніку аказваліся банкрутамі.

— Усё добра ў меру, — падвёў рысу пад маімі разважаннямі Анатоль Аляксандравіч. — Кладуць грошы ў банк не для таго, каб разбагацець, а на захоўванне — "лішнюю" суму з мэтай накаплення: а раптам спатрэбіцца што-небудзь набыць ці паявяцца непрадугледжаныя расходы. Асноўная задача банкаў — фінансавая дапамога вытворчым калектывам і фізічным асобам у ажыццяўленні тых ці іншых сацыяльна-эканамічных праграм. Вось тут і разгортваецца канкурэнцыя — хто і якія паслугі можа аказаць кліенту, на якіх умовах.

Сфера дзейнасці банка Саматохіна — аграпрамысловы комплекс. Наколькі мне вядома, многія гады супрацоўнічаюць з ім гаспадаркі вобласці, перапрацоўчыя прадпрыемствы, іншыя сельскагаспадарчыя арганізацыі. Яны не збіраюцца мяняць "свайго" крэдытора, паколькі аграпрамбанк зарэкамендаваў сябе надзейным партнёрам АПК. Ён сам ідзе да кліента, адкрываючы свае філіялы і аддзяленні не толькі ў раённых цэнтрах, а і ў сельскіх населеных пунктах.

Адным словам, імкнецца як мага паўней задаволіць заяўкі сваіх укладчыкаў. Для іх пашыраецца кола паслуг.

У свой час манапалістам на ўсе валютныя аперацыі выступаў Знешэканомбанк. З пераходам на рынычныя ўмовы такое права атрымалі і камерцыйныя банкі.

— А зараз выдалі і нам ліцэнзію на гэта, — расказвае начальнік аддзела аблаграпрамбанка Т.У.Астрэйка. — Мы можам цяпер адкрываць валютныя рахункі для фізічных і юрыдычных асоб, ажыццяўляць валютныя аперацыі з банкамі Амерыкі, Італіі, Аўстрыі, Канады, Германіі, Ірландыі, Польшчы, Швейцарыі. Выконваем і разлікі, звязаныя з экспартна-імпартнымі аперацыямі, у форме дакументарнага акрэдытыва, інкаса /атрыманне па даручэнню кліента грошай па вэксалю ці іншаму дакументу/ ці банкаўскаму пераводу. Па заданню кліента купляем для яго валюту ці прадаём яе па курсу, які склаўся на той момант.

— Вы сказалі, Таццяна Уладзіміраўна, што любы чалавек, які мае валюту, можа пакласці яе ў ваш банк. Тады колькі працэнтаў гадавых ён атрымае?

— У перыядычным друку рэгулярна публікуюцца памеры працэнтных ставак камерцыйных банкаў па валютных дэпазітных укладах для фізічных і юрыдычных асоб. Яны залежаць ад сумы і тэрміну, на які пакладзена валюта. У нас стаўка на працэнт-другі меншая. Затое гэта кампенсуецца мінімальным размерам платы за адкрыццё валютнага рахунку. У тых раёнах, дзе найбольш актыўна працуюць з валютай іншыя камерцыйныя банкі, нашы аддзяленні маюць права самастойна вызначаць размер працэнтнай стаўкі. Так сказаць, зыходзячы з мясцовых умоў.

Валютнае абслугоўванне кліентуры актывізуецца, павышаецца яго выніковасць. Нядрэнных паказчыкаў дабіліся ў Капылі, Нясвіжы, Валожыне, Барысаве. А кіраўнік Салігорскага аддзялення Ева Васільеўна Лутовіч прэміравалася месячным акладам.

Расшырэнне аб"ёмаў валютных аперацый з"яўляецца адным з крытэрыяў ацэнкі фінансавай дзейнасці аддзяленняў аблаграпрамбанка, які ўплывае на размер месячнай прэміі. А практыка сведчыць: матэрыяльная зацікаўленасць — добры стымулятар павышэння актыўнасці выканаўцаў.

Пётр СІДАРОВІЧ.

Цану дыктуюць выдаткі

Вяскоўцы не жадаюць і на гэты раз заставацца ў пройгрышы

На палях калгасаў і саўгасаў заканчваецца ўборка бульбы. А для хлебаробаў адпачынку так і не відаць: гаспадарскіх рук чакаюць плантацыі цукровых буракоў.

Калі пад бульбай многія гаспадаркі сёлета скарацілі плошчы (звузіўся рынак збыту клубняў), то буракі гэты лёс не напаткаў: цукар патрэбны ўсім. Для гэтай культуры знайшлі месца на сваіх палетках нават тыя калгасы і саўгасы, якія раней ёю зусім не займаліся.

Але па якой цане прадаваць салодкія карані цукрова-рафінадным заводам? Пытанне для ўсіх буракасеючых гаспадарак вобласці зусім не рытарычнае. Эканамісты многіх калгасаў падлічылі: сёлетнія выдаткі на вырошчванне буракоў складаюць ад 120 да 170 і нават больш рублёў на кілаграм прадукцыі. А заводы абяцаюць плаціць за той жа кілаграм сыравіны ўсяго 100 рублёў. Значыць, для калгасу рыхтуецца чарговая «эканамічная яма».

Але ж наўмысна туды правальвацца ніхто не жадае. Таму ў мінулую пятніцу і сабраліся ў Мінску члены прэзідыумаў абласной арганізацыі Саюза аграрнікаў і абласнога Савета калгасаў, каб дамовіцца, якую цану патрабаваць за буракі сёлетняга ўраджаю.

З тым, што цана ў 100 рублёў за кілаграм каранёў — непрыкрытае рабаўніцтва гаспадарак, пагадзіліся ўсе. А вось наконт таго, якая цана можа быць прымальная і для гаспадарак, і для дзяржавы, выказваліся розныя меркаванні. Спярша прапаноўвалася спыніцца на 150 рублях, бо, як заяўляюць спецыялісты, пры кошце буракоў у 100 рублёў кошт цукру дасягне 2.000 рублёў за кілаграм.

А калі цана кілаграма буракоў узнімецца да 120 рублёў, то пакупнікам салодкай прадукцыі давядзецца выкладваць 2,7 — 3 тысячы рублёў за кілаграм. Хіба ж можна ісці на такі крок?

Аднак тут жа было пастаўлена контрпытанне: а душыць калгасніка цаной, якая не пакрывае яго працу, можна?.. І большасць членаў прэзідыумаў не пагадзіліся з такім меркаваннем. Яны заявілі: «Калі мы нават скормім цукровыя буракі жывёле, то і тады акажамся ў выйгрышы: будзе мяса, і на яго рынак знойдзецца».

Сышліся на наступным: каб неяк пакрыць выдаткі на вытворчасць буракоў, цану трэба ўстанавіць у 170 рублёў за кілаграм.

А каб размова не засталася толькі гутаркай у чатырох сценах, прынята заява, якая адрасавана рэспубліканскаму савету Саюза аграрнікаў і Савету калгасаў рэспублікі. У гэтым аднагалосна прынятым дакуменце члены прэзідыумаў абгрунтоўваюць, чаму яны прыйшлі менавіта да такой высновы — прасіць цану ў 170 рублёў за кілаграм салодкіх каранёў.

У заключэнне старшыня савета абласной арганізацыі Саюза аграрнікаў і абласнога Савета калгасаў А.У.Юнцэвіч праінфармаваў членаў прэзідыумаў аб тым, што 5 кастрычніка адбудзецца пасяджэнне рэспубліканскага савета Саюза аграрнікаў і Савета калгасаў. Мяркуецца, што там будзе ўзнята пытанне аб аб'яднанні гэтых дзвюх арганізацый у адну.

Іван АБАБУРКА.

■ Паспрабуем не хварэць

ЯШЧЭ АДНА «ХАЛЕРА» НА НАШУ ГАЛАВУ?..

Не-не, паважаныя сугр507амадзяне, зусім не ў выглядзе чарговага павышэння цэн. На гэты раз "халера" ў выглядзе... халеры. Здавалася б, даўно і назаўсёды пахаваная, яна пагрозліваківае нам пальцам з тэрыторый, не надта аддаленых ад нашай.

Не-не... Хапацца за сэрца ці ад спалоху крыкам крычаць падстаў няма. Пакуль. А вось наконт насцярожыцца... Насцярожыцца не перашкодзіць.

Вось як ацэньвае сітуацыю галоўны дзяржаўны санітарны ўрач вобласці Б.С.КАЛАСОЎСКІ:

— Пачынаючы са жніўня халера рэзка пайшла ў "наступленне" на краіны Садружнасці. Асабліва гэта датычыць такіх рэгіёнаў, як Дагестан і Крым. Ва ўсякім разе, ужо напрыканцы лета ў Дагестане было зарэгістравана больш тысячы хворых і вібрыяносьбітаў. Васемнаццаць з іх памерлі. Што датычыць Украіны, то яе тэрыторыі "ліхаманіць" не менш. На 22 верасня ў Крыме зарэгістраваны 82 хворыя на халеру, з якіх 7 памерлі. У Херсонскай вобласці 8 захварэўшых, Нікалаеўскай — 131 /адзін ужо памёр/, Чарнавіцкай і Запарожскай — па аднаму, прычым са смяротным зыходам, Жытомірскай і Кіравааградскай — таксама па аднаму хвораму. Акрамя таго, выпадкі халеры зарэгістраваны ў Казахстане і Кыргызстане, Малдове, Маскоўскай і Варонежскай абласцях, а цяпер і ў Мінску.

Галоўнымі "носьбітамі" халеры з"яўляюцца Турцыя /куды апошнім часам часта ваяжыруюць нашы грамадзяне/, Пакістан, Індыя і Афганістан. Так, 9 верасня быў зняты з поезда жыхар Магілёва, які захварэў на халеру. Прычым у вельмі цяжкім стане. Ён вяртаўся з турыстычнай паездкі ў Турцыю. Сярод кантактных асоб па групе і па вагону выяўлены 4 вібрыяносьбіты, у тым ліку і праваднік вагона.

— Выходзіць, што камерцыйныя і дзелавыя сувязі з пералічанымі рэгіёнамі — патэнцыяльная пагроза завозу халеры і ў нашу вобласць?

— Безумоўна. Каб пазбегнуць гэтага, абласны цэнтр гігіены і эпідэміялогіі сумесна з іншымі ведамствамі і арганізацыямі вобласці распрацаваў комплексны план па прафілактыцы халеры. Ён зацверджаны аблвыканкомам і даведзены да выканкомаў раённых і гарадскіх. Санітарна-эпідэміялагічнай службай устаноўлены строгі кантроль за выкананнем. Прыведзены ў гатоўнасць медустановы, зарыентаваны іх супрацоўнікі.

— Але адных толькі медыцынскіх мер, відавочна, недастаткова для таго, каб папярэдзіць эпідэмію.

— Менавіта так. Вось таму я звяртаюся да ўсіх ведамстваў і камерцыйных фірм, якія арганізуюць турпаездкі за мяжу — блізкую ці далёкую. Пракансультуйцеся са спецыялістамі санэпідслужбы ці мясцовай лячэбнай установы. Яны раскажуць вам пра эпідабстаноўку па маршруту руху вашых турыстаў, у месцах іх асноўнага пражывання, паведамяць аб мерах асабістай прафілактыкі. Падрабязны інструктаж патрэбен для кіраўнікоў груп і суправаджаючых асоб. Яны павінны ведаць, што ў паездцы неабходна своечасова інфармаваць медслужбы аб наяўнасці сярод турыстаў хворых ці падазроных на захворванне вострымі кішэчнымі інфекцыямі.

З гэтай мэтай мы даслалі папераджальныя дакументы абласным прафсаюзам, упраўленню культуры, транспартнікам і іншым адпаведным службам. Не забыліся пра грамадскае харчаванне, гандаль, камунальнікаў. Справа ў тым, што перадача халернага вібрыёна ад хворага і носьбіта адбываецца ў знешнім асяроддзі: у першую чаргу праз заражаную ваду ці прадукты. У гэтым сэнсе вялікае значэнне набывае ўзровень камунальнага добраўпарадкавання населеных пунктаў, строгае захаванне правіл апрацоўкі прадуктаў, сыравіны, агародніны ў сталовай ці магазіне. І не толькі. Не трэба забывацца пра асабістую гігіену: мыццё рук перад прыгатаваннем ежы і перад ядой абавязковае!

— Багуслаў Станіслававіч, цяпер заканчваецца сезон масавых водпускаў. Многія вяртаюцца з "цёплых краёў".

— Калі хтосьці адчувае страўнікавае ці кішэчнае расстройства, раім праверыцца ў лячэбнай установе. Асабліва гэта датычыць тых, чыя праца мае дачыненне да прадуктаў харчавання: прадаўцы, повары, работнікі водных збудаванняў і г.д. Яны не павінны дапускацца да работы без лабараторнага даследавання на наяўнасць вібрыёна.

— Як праяўляецца халера? Якія першыя прыкметы захворвання?

— Знянацку пачынаецца рвота ці моцны панос. Арганізм хутка абязводжваецца, падае тэмпература, і без своечасовай медыцынскай дапамогі хворы можа загінуць на працягу першых сутак.

Такім чынам, супрацьэпідэмічныя меры, своечасовая меддапамога плюс дэзінфекцыя — вось тое, што не дасць халеры нас "праглынуць"...

Гутарыла Інеса ПЕТРУСЕВІЧ.

НАДВОР'Е

Сёння ўдзень па вобласці чакаецца воблачнае надвор'е, часам дождж. Тэмпература паветра — 10 — 15, у Мінску — 11 — 13 градусаў цяпла, дождж.

■ Канфліктная сітуацыя

Учарашні снег

На Слуцкім заводзе "Модуль" палічылі, што ён даўно "растаў", а вось у аддзеле цэн аблвыканкома з гэтым не згадзіліся

Менавіта з ім звязана наша гісторыя. А "заварыла" усю кашу кантралёр-рэвізор КРУ Міністэрства фінансаў па Слуцку А.С.Пятрова. На мясцовым заводзе "Модуль" яна выявіла завышэнне тарыфаў на цяпло, рэалізаванае ў снежні мінулага года гарадскому аб'яднанню жыллёва-камунальнай гаспадаркі, сярэдняй школе №11, ПТВ-209, хлебазаводу і іншым пабочным арганізацыям. З іх перабралі 8.040 тысяч рублёў.

Крыху пазней на "Модулі" пабывала вядучы эканаміст аддзела цэн аблвыканкома Л.У.Шырокіх. У яе гэтая лічба "падрасла" да 39 мільёнаў (у старым вылічэнні).

З падобнымі вывадамі не згадзіўся дырэктар прадпрыемства П.А.Кунцэвіч. У сваёй скарзе-абвяржэнні Пётр Аляксеевіч сцвярджаў, што з іх боку ніякага завышэння тарыфаў не было. Сведчанне таму — рэнтабельнасць вытворчасці цеплаэнергіі: менш як 25 працэнтаў. Да таго ж, згодна з Законам аб дзяржпрадпрыемстве, кожны вытворца мае права самастойна вызначаць цану на сваю прадукцыю, у тым ліку і на цеплаэнергію. Тарыф на яе ўзгоднены са спажыўцамі і вызначаецца зыходзячы з фактычных затрат за папярэдні месяц з улікам мяркуемага ўзроўню інфляцыі на бягучы.

Правяраючыя не прынялі да ўвагі і тое, што ў лістападзе страты ад кацельні склалі 59,4 мільёна рублёў. І калі б на заводзе ў снежні не павысілі тарыфы, то не выканалі б абавязацельстваў перад замежнымі фірмамі, паколькі ўсе сродкі выкарыстоўваліся ў асноўным на пакупку паліва, а для асноўнай вытворчасці набывалася мінімальная колькасць матэрыялаў.

У сувязі са скаргай "на няправільныя дзеянні Шырокіх", калегія аддзела цэн аблвыканкома вырашыла: загадчыку сектара М.І.Матусу выехаць на завод для ўдакладнення выкладзеных Кунцэвічам фактаў.

Аднак паездка яго ў Слуцк аказалася безвыніковай. Не атрымаў ён дакументаў, неабходных для аналізу затрат на вытворчасць цеплаэнергіі. Так з пустымі рукамі і вярнуўся. І толькі ў пары з намеснікам начальніка аддзела цэн Я.Р.Яфімавай змаглі адшукаць у гарадскім аб'яднанні жыллёва-камунальнай гаспадаркі ўзгоднены тарыф на адпускаемую заводам цеплаэнергію.

Як расказвалі мне правяраючыя, прыціснуты фактамі, дырэктар дае каманду пералічыць у дзяржбюджэт тыя ж 39 мільёнаў рублёў.

Тут бы і справе канец. Звычайная гаспадарчая спрэчка. Адна з многіх, што ўзнікаюць у наш нестабільны час. Але яна ўсё яшчэ працягваецца. Яе рухаючай сілай выступае немалаважны для кожнага чалавека фактар — асабісты інтарэс. Дырэктар "Модуля" П.А.Кунцэвіч быў аштрафаваны па максімуму — павінен выплаціць трынаццаць мінімальных зарплат (на той час — 780 тысяч рублёў), а эканаміст прадпрыемства А.А.Філіпавец — тры (180 тысяч).

У народны суд Слуцкага раёна і горада Слуцка з аддзела цэн аблвыканкома адпраўлена пастанова аб "спагнанні штрафу з вінаватых службовых асоб". А адтуль неабходныя паперы — галоўнаму бухгалтару завода вымяральнай апаратуры "Модуль" для безумоўнага выканання.

За што ж такая кара напаткала Кунцэвіча і Філіпавец?

Сацыяльна-эканамічныя перамены ў грамадстве ўнеслі істотныя змены ў работу народнагаспадарчага комплексу. Строгае цэнтралізаванае кіраўніцтва, якое рэгламентавала літаральна кожны крок вытворцаў, адышло ў нябыт. Цяпер у кіраўнікоў развязаны рукі. На першы план выйшлі самастойнасць у вырашэнні вытворчых пытанняў, дзелавітасць, ініцыятыўнасць і разваротлівасць, без чаго немагчыма выжыць у рыначных умовах, якія мы пачынаем асвойваць. І ўсё ж такі поўная свабода ў гаспадарчай дзейнасці яшчэ не азначае і поўную свабоду ад кантролю.

Мы часта любім спасылацца на замежны вопыт, які служыць для нас эталонам эканамічных адносін. І прапускаем міма вушэй тое, што на Захадзе прадпрымальнікі імкнуцца не ўступаць у канфлікт з законам. Няцяжка ўявіць рэакцыю тутэйшых улад, калі б работніку кантралюючага органа не паказалі на якім-небудзь прадпрыемстве неабходныя дакументы. А на "Модулі" нешта падобнае адбылося.

Пры праверцы Шырокіх "не прадставілі дакументы на паступленне мазуту і па расходаванню крэдыту, а таксама каштарысаў накладных расходаў і г.д. Не былі дадзены матэрыялы аб рабоце кацельні за студзень і люты, не атрыманы пісьмовыя тлумачэнні наконт парушэння дысцыпліны цэн".

Людміла Уладзіміраўна вымушана была скласці пратакол аб адміністрацыйнай адказнасці дырэктара і эканаміста. З ім пазнаёміла кіраўніка завода, які адмовіўся падпісаць яго і прыняць.

У сваёй службовай запісцы і М.І.Матус канстатуе: прааналізаваць колькасць электраэнергіі і іншых матэрыялаў, выдаткаваных на вытворчасць адной гігакалорыі цяпла за студзень-снежань 1993 года, не змог з-за непрадастаўлення дакументаў.

У такіх выпадках аддзелы цэн выканкомаў атрымалі права штрафаваць службовых асоб. Вось адкуль і паявіліся названыя вышэй сумы штрафаў.

Цяпер пачаўся новы віток гэтай спрэчкі. Кунцэвіч зноў даслаў пісьмо ў аддзел цэн аблвыканкома. Сутнасць яго заключаецца ў тым, што ён паспяшаўся пералічыць 39,6 мільёна рублёў. Іх трэба вярнуць назад заводу і адклікаць рашэнне аб спагнанні з яго і эканаміста штрафаў. Калегія свайго рашэння не адмяніла. А матэрыялы праверак перадала наверх — у Дэпартамент цэн. Няхай ён разгледзіць іх і дасць сваю ацэнку.

Пётр СІДАРОВІЧ.

■ Ураджай-94

ВЫРАСЛА НА СЛАВУ

Хоць спрадвеку лічба 13 лічыцца нешчаслівай, але на гэта не зважаюць у саўгасе "Заслаўскі" Мінскага раёна. Менавіта ў гэты дзень — 13 верасня — стартавала ўборка бульбы. І культура парадавала кіраўнікоў, спецыялістаў гаспадаркі. На ўчастку каля вёскі Кіршы сорт "беларускі-3", як мяркуюць, пацягне на 170 цэнтнераў з гектара.

— А "сантэ" і па 200 дасць, — спадзяецца галоўны аграном Мікалай Іванавіч Багданчык. — Не хавае аптымізму і дырэктар Анатоль Міхайлавіч Зязетка. Гаспадарскім вокам ён аглядвае барозны, а Мікалай Іванавіч напамінае навучэнцам 148-га вучылішча, што і малую бульбачку на полі пакідаць не след, на корм жывёле пойдзе.

Да ўскрайку поля засталося метраў пяць, як з-за дота на пагорку высыпала чародка хлопцаў.

— Гэта што, "сачкі"? — вырвалася ў мяне.

— Наадварот, перадавікі, — чую ў адказ. — Раней за іншых заслужылі права на адпачынак.

— Хлопцы непаўналетнія, працуюць з 9 да 16 гадзін, — тлумачыць дырэктар. — Купілі ім праязныя, ездзяць штодзень. А тут кормім абедам. Зручна і нам, і ім.

Трэба дадаць, што не ўсе памочнікі выбіраюць бульбу. Частка задзейнічана ў майстэрні, дапамагае саўгасным спецыялістам. Як-ніяк, будучыя аўтаслесары.

Рэгіна НОВІК.

На здымках: задаволены ўраджаем "другога хлеба" дырэктар А.М.Зязетка; вядро за некалькі хвілін; з такой бульбай няма калі адпачываць.

Фота Аляксандра РУЖЭЧКІ.

АМАЛЬ пяць гадзін у Махнавіцкім сельскім клубе Салігорскага раёна працягвалася свята «Тата, мама і я — дружная сям»я". Душой і арганізатарам яго была загадчыца мясцовай бібліятэкі В.Карака. Шмат гадоў ведаю гэтую ініцыятыўную жанчыну. Але аб ёй крыху пазней.

У зале клуба ўсё па-святочнаму. На сталах — букеты з лясных кветак, пячэнне, абаранкі, напіткі.

Настаўніца Махнавіцкай школы Любоў Арсенцьеўна Гайдукова вядзе шчыры дыялог з прысутнымі аб адносінах паміж мужам і жонкай, паміж бацькамі і дзецьмі. Дарэчы, гэта праходзіла ў жартоўна-дасціпнай форме.

Затым адбыўся канцэрт, у якім высокае майстэрства паказалі юныя чытальнікі Сяргей Кучынскі, Юля Гайдукова, Люда Дзялендзік. Прынеслі прыемнае задавальненне і маленькія спевакі. А лялечны дзіцячы тэатр "Пралеска", які створаны пры бібліятэцы, паказаў спектакль па матывах беларускай народнай казкі "Лёгкі хлеб".

■ Энтузіясты

АДОРАНАСЦЬ

— На свяце ніхто не сумаваў. Асабліва ўсе ажывіліся, калі пачаўся конкурс на самую вясёлую, спрытную і смелую сям"ю. Першай выйшла на сярэдзіну залы сям"я Кучынскіх. Бацька, Анатоль Анатольевіч, — механік калгаса, маці, Надзея Васільеўна, — загадчыца школьнай сталовай, дачка Люда — вучаніца другога класа, сын Дзіма — першакласнік, — зазначае Валянціна.

А потым у спаборніцтва ўключаюцца Віктар Леанідавіч Колесаў, вадзіцель, яго жонка, педагог Валянціна Аляксандраўна, дзеці: Павел — вучань чацвёртага класа і Ірынка, якая сёлета толькі пайшла ў школу. Пераможцай выйшла сям"я Кучынскіх.

Такія вечары ў Махнавічах праводзяцца часта. Гэтай вёсцы пашанцавала на творчых культработнікаў. Валянціна Міхайлаўна працуе тут больш за 20 гадоў. Закончыла Магілёўскі бібліятэчны тэхнікум, а потым — завочны факультэт Беларускага універсітэта культуры. Яна стала пераможцай раённага конкурсу бібліятэкараў. А год таму назад увайшла ў пяцёрку лепшых прапагандыстаў кнігі вобласці. Дарэчы, у гэтай пяцёрцы яна была адзінай прадстаўніцай ад сельскіх культасветустаноў. На ўсе пытанні строгага журы дала глыбокія і аргументаваныя адказы. Не будзе перабольшаннем, калі скажу, што гэта чалавек усебаковых ведаў. Яна надзелена артыстычнымі здольнасцямі. Аб чым сведчыць такі факт: на раённым аглядзе Валянціна Міхайлаўна цудоўна выканала ролю беларускай сялянкі Лявоніхі. Яна і сцэнарыст неблагі. Праграмы вечароў распрацоўвае сама, арыентуе іх на канкрэтных удзельнікаў. Таму яны і такія цікавыя, што, як ужо адзначалася, доўжацца пяць гадзін, і ніхто на гадзіннік не паглядае ў чаканні канца. А якой радасцю свецяцца вочы юных чытачоў, калі Валянціна Міхайлаўна знаёміць іх са зместам новых кніг! Ствараецца ўражанне, што гэтых дзетак на нейкі час загіпнатызавалі. І ў гэтым няма нічога дзіўнага: яна валодае дарам выкарыстаць слова так, каб яно закранала самыя тонкія струны душы чалавечай, здольнае суцешыць гора, выклікаць весялосць, натхніць на подзвіг, спыніць злы намер. Адным словам, яе вусныя агляды кніг нагадваюць прыцягальныя артыкулы таленавітых літаратуразнаўцаў. А бібліятэкар яна, якога, як кажуць, пашукаць трэба. Шмат чытае спецыяльнай літаратуры. Кожнае зярнятка карыснага вопыту ўмела пераносіць на сваю творчую дзялянку.

Салігорскі раён адзін з першых у нашай рэспубліцы аб"яднаў сельскія бібліятэкі са школьнымі.

— Вельмі своечасова адбылося "сватаўство". Адзін фонд, адзіная праграма па кіраўніцтву дзіцячым чытаннем, — гаворыць Валянціна Міхайлаўна.

Аб"яднанне высвеціла і шмат праблем, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння. Паводле прызнання загадчыцы бібліятэкі, у дзяцей і падлеткаў знікае цікавасць да мастацкай літаратуры. Яны слаба аналізуюць прачытанае: адсюль і няўменне разбірацца ў жыццёвых сітуацыях, адшукваць у іх адзіна правільнае рашэнне. Крыўдна, што сённяшнія юныя чытачы рэдка заглядваюць на паліцы, дзе іх чакаюць творы беларускіх літаратараў. А ў выніку яны маюць цьмянае ўяўленне аб кнігах пісьменнікаў Беларусі, з цяжкасцю прыгадваюць іх змест. У нейкай ступені вінаватыя ў гэтым бібліятэкі: не прывілі іх работнікі любові да кнігі, не актывізавалі работу па прапагандзе ўсяго таго, што паступае ў бібліятэкі. Але ж і пісьменнікі чамусьці адвярнуліся ад сваіх чытачоў. Раней праводзіліся дэкады літаратуры, адпаведныя прадстаўнікі наведвалі гарады і вёскі, дзе сустракаліся з людзьмі розных узростаў. Сустрэцца з аўтарам кнігі, пачуць яго голас, паслухаць успаміны, даведацца аб планах — незабыўная мара вясковых чытачоў. Шкада, што самі літаратары рэдка наведваюць калгасы і саўгасы. Нават пісьменнікі-землякі не лічаць патрэбным заглянуць у школу, дзе самі вучыліся, адкуль крочылі ў вялікую літаратуру. Рыначны вэрхал замінае камплектаванню бібліятэк мастацкай літаратурай. Цэны на некаторыя кнігі сіганулі так высока, што яны цяпер не па кішэні многім установам культуры. Тых сродкаў, якія адпускаюцца, хапае толькі на некалькі экземпляраў.

— Толькі не падумайце, калі ласка, што я шукаю нейкія адгаворкі, — прызнаецца Валянціна Міхайлаўна. — Трэба эфектыўна працаваць пры самых складаных умовах.

Слухала я гэтую дзелавую жанчыну, маці, клапатлівую жонку — і яна ўяўлялася мне актыўнай удзельніцай другога абласнога конкурсу на лепшага бібліятэкара. Такія не могуць не перамагаць.

Наталля ЧУЕВА,
намеснік дырэктара абласной бібліятэкі імя А.С.Пушкіна.

■ Погляд ад зямлі

ЭКАНОМІЯ НА ПАДРЫХТОЎЦЫ КАДРАЎ

ні сёння, ні заўтра прыбыткаў дзяржаве не забяспечыць

Пачатак новага навучальнага года — заўсёды свята. Але зараз яно мае горкі прысмак. З-за фінансавых цяжкасцей шмат праблем узнікае ў педагагічных калектываў.

"Чым заклапочаны сёння ў старэйшай сельскагаспадарчай навучальнай установе рэспублікі — Мар"інагорскім саўгасе-тэхнікуме?" Гэтае пытанне было адрасавана намесніку дырэктара па навучальнай частцы Уладзіміру Кірылавічу Сяркову. Вось што ён сказаў:

— Аб чым бы зараз ні зайшла размова, усюды праблемы. Прычым многія з іх — амаль невырашальныя. І кіраўніцтву навучальнай установы, педагагічнаму калектыву даводзіцца працаваць у складаных умовах.

Набралі навучэнцаў на ўсе спецыяльнасці: аграномія, механізацыя, электрыфікацыя. Сёлета юнакі і дзяўчаты будуць набываць і новую спецыяльнасць — арганізатар фермерскіх і сялянскіх гаспадарак". У групе будуць займацца 30 чалавек.

Увогуле ж мы набралі 300 першакурснікаў. Конкурс на некаторыя спецыяльнасці перавышаў 2 чалавекі на месца. Палова абітурыентаў ішлі па мэтаваму набору. Падобнае заключэнне дагавораў з гаспадаркамі аб выплаце стыпендый і аб гарантыі прыёму на работу пасля заканчэння вучобы ўпершыню практыкуецца ў нас. Такіх навучэнцаў набралася 95 чалавек. Такім чынам, перавагу пры паступленні мела сельская моладзь.

105 чалавек залічаны на аснове гутаркі. Гэта тыя, хто скончыў школу на "4" і "5".

І яшчэ адна навінка гэтага навучальнага года. Упершыню набрана спецгрупа на базе 9 класаў з ліку тых, хто здаў экзамены, але не прайшоў па конкурсу. Навучэнцы самі будуць часткова кампенсаваць затраты на навучанне. Па дамоўнасці гэта можа рабіць і гаспадарка.

Па дзве з паловай мінімальныя зарплаты давядзецца выплачваць навучэнцам штомесяц. За год — 250 тысяч. У цэлым жа расходы на навучанне аднаго чалавека складаюць 720 тысяч рублёў.

Што датычыцца выпуску 1994 года, то сёлета скончылі Мар"інагорскі саўгас-тэхнікум 378 чалавек. Большасць з іх працаўладкаваны. Вяскоўцы ў асноўным паехалі дадому. Сёй-той адмовіўся ад прапанаванай работы. У асноўным гэта мінчане (іх 30 чалавек), яны атрымалі свабодныя дыпломы. Навучэнцы па спецыяльнасці "арганізацыя і тэхналогія вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі" /60 чалавек/ яшчэ здаюць дзяржаўныя экзамены. Дарэчы, гэта перадапошні выпуск па данай спецыяльнасці. Зараз набору на яе няма. Палова выпускнікоў пакуль што не маюць рабочых месц. І, відаць, пасля вучобы ім давядзецца адразу ж накіроўвацца ў цэнтр занятасці насельніцтва.

Новы навучальны год выклікае трывогу. Няма запасу паліва. Зімой ужо было холадна ў аўдыторыях, інтэрнатах, жылых дамах. Бязрадасная перспектыва і на сёлетні ацяплялыны сезон.

Калектыў педагогаў з разуменнем ставіцца да гэтых праблем. І, нягледзячы на цяжкасці, ніхто не пакідае свае рабочыя месцы, хаця некаторыя працуюць усяго на паўстаўкі.

Між тым у нас вялікая патрэба ў новым абсталяванні, тэхніцы. Напрыклад, не хапае трактароў для вучобы і работы.

Вучэбнае абсталяванне ўжо не набывалася 2 гады. Патрэбна абнаўляць камп"ютэрную, вылічальную тэхніку. У аўдыторыях, інтэрнатах прыходзяць у непрыгоднасць крэслы, сталы. Ды зараз набыць звычайны кран ці замяніць разбітую шыбу — праблема.

Не атрымліваем і вучэбную літаратуру. А інфармацыйны голад — самае страшнае ў справе падрыхтоўкі будучых спецыялістаў.

Безумоўна, зараз цяжкасці ўсюды. Аднак эканомія на падрыхтоўцы кадраў для сельскай гаспадаркі наўрад ці апраўданая.

Запісала Аліна ГРЫШКЕВІЧ.
г. Мар"іна Горка.

ВПЕЧАТЛЕНИЯ ЗАИНТЕРЕСОВАННОГО АМЕРИКАНЦА

О НАЧАЛЕ УЧЕБНОГО ГОДА В БЕЛОРУССКИХ ШКОЛАХ

РОБЕРТ СВАКЕР, доктор наук, профессор Нью-Йоркского университета

(Специально для "Мінскай праўды".)

Наиболее важным в своей жизни американцы считают образование детей, которое приобрело для них такую же ценность, как семья. При всем том, что система школьного образования США считается одной из самых развитых в мире, наша школа не лишена недостатков, и в последние годы она, как фактор социально-экономической стабильности общества, столкнулась с рядом трудностей, которые заставляют нас принимать экстренные меры, чтобы поднять среднее образование на должный уровень. В частности, нам предстоит изучить и почерпнуть все то лучшее, что есть в опыте работы белорусской школы. Поэтому наш визит не случаен. Он является частью программы по совместному сотрудничеству в области образования между Республикой Беларусь и Соединенными Штатами Америки. Мы бы хотели основать программу, в ходе которой могли бы поделиться опытом педагогической деятельности, совместно подготовить учебно-методические материалы, издать учебники, организовать обмен делегациями учителей.

Наши поездки в школы Минской области были организованы начальником управления образования облисполкома А.С.Новиком, а также нашими коллегами из областного института усовершенствования учителей И.И.Зайцевым и Г.И.Шатон.

В течение августа я и профессор Нью-Йоркского университета Анна Лейбович имели возможность познакомиться с работой различных учебных заведений г.Минска и Минской области — от детского сада до университета.

Бесспорно, трехнедельный визит в вашу замечательную республику не дал нам пока возможности глубоко проанализировать ваши успехи и недостатки,трудности и достижения, но многочисленные встречи с сотрудниками министерства, областного управления, профессорами, руководителями районных отделов образования, директорами школ, учителями и школьниками позволили нам получить достаточно объективное представление о положении дел в системе образования.

Очевидно, что белорусская школа переживает нелегкие времена, связанные с кризисом в экономике, и школьная реформа еще только выходит на широкую дорогу. Но во время нашей поездки по школам Минской области мы отмечали, что реформы в системе образования осуществляются в направлении создания разных типов школ, имеющих свои учебные планы, программы, системы обучения, и во многих городах и селах мы с удовлетворением обнаружили, что активно функционируют лицеи, гимназии, профильные школы. И это не просто углубленное преподавание тех или иных предметов, а расширение учебного плана за счет введения новых предметов, интегрированных курсов, усиление практической направленности обучения. Мы можем констатировать, что идет качественно новое развитие белорусской школы.

Запомнится наше участие в августовской конференции в Мядельском районе, посвященной началу учебного года. Интересной и весьма полезной для нас была информация заведующего отделом народного образования В.И.Меховича. Мы констатировали, что органы управления образованием в Мядельском районе с большим доверием относятся к педагогическим коллективам, школы все больше переходят на режим самостоятельности и самоуправления, новые педагогические задачи решаются нестандартными методами, активно внедряется педагогическое сотрудничество, что требует от учителей творческого подхода при организации учебно-воспитательного процесса.

Неизгладимые впечатления остались от посещения средней школы № 5 г.Марьина Горка. Я увидел хорошо оборудованное здание, подсобные помещения, теплицу. Директор школы Алла Васильевна Ралькевич провела нас по кабинетам химии, физики, географии, обычным классным комнатам, посетили мы спортивный зал. Из беседы с руководителем школы и членами педагогического коллектива я могу утверждать, что эта общеобразовательная школа дает отличную подготовку по иностранным языкам, истории, литературе, математике, другим академическим дисциплинам; много внимания уделяется также музыке, изобразительному искусству, спорту. С учетом потребностей сегодняшней жизни в школе введены курсы по основам экономики, компьютерного дела. С нашей точки зрения, выпускники этой школы отличаются высоким уровнем образовательной подготовки.

Запомнится наше посещение Барсуковской школы Смолевичского района, тем более что наш визит совпал с Днем знаний — 1 сентября. Директор школы Валерий Васильевич Желянин познакомил с педагогическим коллективом, показал школу. Классные комнаты радовали глаз яркими стенами, красочными обоями, большими окнами, заливающими класс солнцем. Меня поразила чистота и аккуратность в классных комнатах, большое количество наглядных пособий по разным предметам, целых девять глобусов в кабинете географии. В беседе с преподавателями я поинтересовался соотношением учеников и учителей и был приятно удивлен, что оно составляет в среднем 14 учащихся на одного преподавателя — соотношение, которого мы хотели бы достичь в наших американских школах. Директор сумел установить прекрасные взаимоотношения с учителями, они открыто нам говорили о своих трудностях, успехах в организации учебно-воспитательного процесса. Мы узнали, какими методами учителя могут эффективно поддерживать порядок в классе, и убедился в глубокой преданности учителей своей работе.

Увидели мы и хорошо одетых, вежливых, любознательных и внимательных ребят, многие из которых хорошо говорили по-английски. Похоже, они готовы старательно учиться и стать достойными созидателями своей Родины.

Я почувствовал необыкновенный прилив сил при виде улыбающихся детских лиц и порыв восторга. Особенно мне понравились праздничные белые фартуки на темном фоне школьных платьиц девочек.

У нас в Америке нет торжественных церемоний, посвященных началу нового учебного года. Но, я думаю, эту хорошую традицию нам следовало бы позаимствовать. Эта церемония дает возможность ученикам принарядиться и участвовать в торжестве, которое поднимает их дух и подготовливает к новому учебному году.

Мне понравилось, что речи на церемонии были содержательны и недлинны и обращены непосредственно к школьникам. Дети пели песни, танцевали, разыгрывали короткие представления. Доктор А.Ф.Лейбович и я обратились с приветствием к учащимся, а они, в свою очередь, подарили огромные букеты цветов, сувениры, сделанные своими руками, которые мы обязательно продемонстрируем американским школьникам. Мне особенно понравилось, когда учащийся выпускного класса поднял первоклассницу и, усадив ее себе на плечо, пронес через ряды учеников, учителей и их родителей, звоня в школьный колокольчик.

Кроме этого мы побывали в Будаговской средней школе /директор Л.И.Афанасьева/ и Задомлянской базовой школе /директор Т.С.Болтуть/. Посещение произвело на меня неизгладимое впечатление. И я уверен, что настойчивость учеников, преданный профессионализм учителей, поддерживаемый вниманием директоров и руководителей отделов образования, приведут к дальнейшим успехам в наступившем учебном году.

Естественно, газетная статья не дает возможности подробно рассказать обо всех наших встречах, но, используя такой случай, хочу поблагодарить за оказанное содействие в нашей работе заведующего отделом образования Смолевичского райисполкома В.И.Герасимчика, заместителя директора МОИУУ Т.И.Дроздович, завуча гимназии № 204 Н.А.Кунец и многих других.

В заключение хотелось бы подчеркнуть, что сегодня перед системой среднего образования стоят сложные задачи и скорых результатов вы, видимо, не ожидаете. Предстоит длительная, кропотливая работа: необходимо менять методику преподавания, подготавливать и издавать новые учебники, разрабатывать учебные программы, осуществлять переподготовку учителей и руководителей школ. Изменения, происходящие в системе образования, требуют радикальных средств. Но именно образование закладывает основы экономической и социальной стабильности общества. Был сто раз прав сенатор Э.Кеннеди, который сказал: "Экономические битвы завтрашнего дня разыгрываются в классных комнатах".

Важно отметить, что при всех сложностях в современной белорусской школе, с моей точки зрения, созданы все условия для того, чтобы каждый школьник мог получить хорошее образование. Очевидно, что экономическое, духовное развитие немыслимо без выхода всей системы школьного образования на качественно новый уровень. Безусловно, много ценного мы могли бы дать друг другу, а для этого нам необходимы дружеские контакты и полезные обмены.

■ СПАЖЫВЕЦКАЯ КААПЕРАЦЫЯ.

Спажывецкая кааперацыя... Яе ролю ў развіцці вёскі цяжка пераацаніць. Нават тады, калі на месцы сялянскіх паселішчаў чарнелі папялішчы, не хапала гандлёвых плошчаў, яна ўмудралася забяспечваць сялян соллю, газай, запалкамі... Міналі гады, і мы бачылі, як адкрываліся прыгожыя, прасторныя вясковыя магазіны, які там быў выбар тавараў...

І вось зноў сітуацыя не з лепшых: апусцелі прылаўкі. Прэзідэнт А.Лукашэнка нават заявіў: калі так будзе і надалей, то ён паставіць пытанне аб прыватызацыі кааператыўнай маёмасці, хаця яна належыць не дзяржаве, а канкрэтным людзям — пайшчыкам.

Так, у сістэме спажыўкааперацыі сёння шмат праблем. Прамысловасць рэспублікі амаль спыніла выпуск спажывецкіх тавараў. Тое, што пастаўляе Захад, мае "кусліўыя" цэны. Значна цяжэй стала працаваць у гэтай галіне сумленным людзям. Але ці вінаватая ва ўсіх гэтых бедах сама кааперацыя? Ці заменяць яе, правераную жыццём сістэму забеспячэння таварамі ў далёкай перыферыйнай вёсачцы, прыватныя гандляры?..

Сёння цяжка ўсім. І, як усе, жыве і працуе спажывецкая кааперацыя. Без яе ж вёска ўжо не ўяўляе свайго існавання.

Публікуемыя на гэтай старонцы матэрыялы дэталізуюць сённяшнюю дзейнасць гэтай важнай галіны народнай гаспадаркі нашай вобласці.

БЛАГА ДАЕТ НЕ ДОГОВОР, А ТРУД

Областной комитет профсоюза работников потребительской кооперации рассмотрел на очередном пленуме вопрос "О задачах профсоюзных организаций потребительской кооперации области по повышению роли коллективных договоров в социально-экономической и правовой защите работников отрасли". В связи с этим наш корреспондент попросил председателя обкома профсоюза П.И.БОРОВЦОВА рассказать, чем был обусловлен выбор именно этой темы для разговора на пленуме.

— Самой жизнью. А точнее — необходимостью социально-экономической и правовой защиты членов нашего профсоюза, — ответил Петр Иванович. — Такой факт. В декабре 1992 года среднестатистический работник республики получал (в пересчете) 82,5 доллара США в месяц, в декабре 1993-го — 23,2, а в июне текущего года эта цифра упала до 20,3 доллара. Минимальная заработная плата в июле составила всего 3,5 доллара.

Введение в августе свободных цен на хлеб и хлебобулочные изделия, молоко и молочные продукты, детское питание, а также повышение тарифов на жилищно-коммунальные услуги потребовало дополнительно к среднедушевому минимальному потребительскому бюджету семьи из четырех человек (только на хлебобулочные изделия и молочные продукты) ежемесячно 10,5 тысячи рублей. Рост тарифов на жилищно-коммунальные услуги повышает эти расходы еще на 6,8 тысячи рублей. В то же время осуществляемые правительством меры не предусматривают адекватного роста заработной платы. Они ориентированы только на адресную финансовую поддержку малоимущих групп населения. В результате стимулирующая роль зарплаты как главного источника благосостояния населения снижается. Минимальный заработок на начало июля составлял всего 16,2 процента от минимального потребительского бюджета.

— Экономические трудности человека, его семьи, обусловленные общим развалом экономики, — вещь понятная. Для профсоюзных же комитетов, по-моему, важное значение приобретает серьезная нестабильность в сфере занятости. Или коллективы предприятий и организаций потребкооперации эта проблема не волнует?

— Сфера занятости людей остается одним из основных вопросов в работе профсоюзных комитетов. Даже в условиях работающей отрасли. Поэтому все коллективные договоры профсоюзных организаций с руководством и администрацией имеют разделы по вопросам занятости работающих. В них предусмотрены меры защиты работников от увольнения, несколько расширены установленные законодательством нормы и гарантии занятости.

С целью смягчения негативных последствий при сокращении рабочих мест, предотвращения массовых увольнений в коллективных договорах большинства организаций нашли место обязательства нанимателей, в которых отражены предупредительные меры в случае возможного сокращения штатных вакансий: использование внутрипроизводственных перемещений, ограничение работы совместителей. В отдельных договорах определены гибкие режимы работы с неполным рабочим днем. Коллективы организаций Солигорского, Мядельского и других райпотребсоюзов предусмотрели в своих договорах и успешно выполняют мероприятия по перепрофилированию отдельных участков производства, выпуску новой продукции. Для этого почти во всех райпотребсоюзах и райпо созданы и работают швейные, столярные и другие мастерские и цехи.

Наряду с созданием рабочих мест уделяется внимание решению проблемы повышения квалификации, подготовки и переподготовки кадров. Логойский, Копыльский, Смолевичский, Столбцовский райпотребсоюзы, Стародорожское райпо, Минский коопторг и другие организации отрасли приняли решение не увольнять при сокращении штатов работников, которым осталось 2, 3 и даже 5 лет до выхода на пенсию по возрасту, а также работников, которые получили трудовое увечье или профессиональное заболевание, матерей-одиночек, работников, которые являются единственным кормильцем в семье.

На комбинате кооперативной промышленности, в объединении общественного питания, Копыльском райпотребсоюзе, Нарочанском курорткоопе работникам, увольняющимся по сокращению численности работающих, выплачивается дополнительное, помимо предусмотренного законодательством, выходное пособие в размере минимального заработка, а в Минском коопторге, в зависимости от стажа работы, работникам предоставляется право в период трудоустройства на другое предприятие (но не более года) состоять на учете как нуждающимся в улучшении жилья, пользоваться путевками в детские оздоровительные лагеря, санатории и дома отдыха, возвратиться на предприятие при появлении вакансий.

— В настоящее время всюду идет сокращение кадров. Президент Республики Беларусь А.Лукашенко определил его на уровне 30 процентов. Какое отражение нашел этот вопрос в работе пленума? Как подходят к нему в организациях и на предприятиях потребкооперации?

— В потребкооперации также идет 30-процентное сокращение управленческого аппарата, упорядочение штатов. Это закономерный процесс. Но машины, механизмы, технику мы не "сокращаем", а ведь ими должны управлять компетентные люди. Поэтому на пленуме председатель правления Логойского райпотребсоюза В.И.Слонский заявил: "Сегодня пошла тенденция снизу доверху вести сокращение кадров на 30 процентов. Профсоюзы эту цифру не оспаривают. Но почему надо сокращать именно на 30 процентов, а не на 50 или на 10? Может, в масштабах республики надо на 30. А в масштабе конкретного коллектива надо подумать, просчитать". И здесь огромное поле деятельности для профсоюзных комитетов. С этим, естественно, согласились и участники пленума.

— Какие льготы предусматривают коллективные договоры для женщин?

— В Солигорском райпотребсоюзе, Молодечненской и Минской транспортных конторах и в ряде других организаций женщинам, имеющим двоих и более детей в возрасте до 16 лет, предоставляется один выходной день в месяц с оплатой сто процентов, в Узденском райпо — с оплатой 20 процентов от среднедневного заработка. Всем женщинам —работницам Солигорского райпотребсоюза предоставляется один свободный день в месяц с оплатой 50 процентов от среднедневного заработка.

В некоторых организациях установлены дополнительные отпуска за непрерывный стаж работы в потребкооперации. При стаже от 5 до 10 лет — 2 дня, от 10 до 15 лет — 3 дня, от 15 до 20 лет — 4 дня, свыше 20 лет — 6 дней дополнительного отпуска.

Во многих коллективных договорах предусмотрена доплата за работу во вредных и тяжелых условиях, в вечернее и ночное время. Чаще эти доплаты установлены в процентном отношении к тарифной ставке или окладу. Но получается так, что работники с низкой квалификацией (а это, как правило, молодежь, выпускники училищ, женщины), работая в одинаково вредных условиях, получают доплату за тот же труд в меньших размерах. Пленум высказал мнение, что это несправедливо. Ведь доплаты за вредные условия труда являются компенсацией за возможную потерю здоровья. Они направляются на восстановление здоровья и должны осуществляться в одинаковых размерах, независимо от присвоенного разряда или занимаемой должности.

— Какое место в коллективных договорах занимают вопросы охраны труда, улучшения производственного быта?

— В коллективных договорах эти вопросы, как всегда, находятся в центре внимания. Раздел, касающийся охраны здоровья и улучшения производственного быта, есть практически в каждом договоре. Вопросы охраны труда и здоровья работников довольно всесторонне отражены в трудовых соглашениях Минского горкоопторга, Молодечненского пищевого комбината и ряда других организаций.

Однако пленум пришел к выводу: считать решенным этот вопрос нельзя. Из 33 инженеров по охране труда на сегодняшний день имеется только 23. В 10 райпотребсоюзах и райпо эти должности сокращены или совмещены. Нет инженеров по охране труда в Вилейском, Минском, Мядельском, Слуцком райпотребсоюзах, Узденском райпо, Минской транспортной конторе, ремонтно-монтажном комбинате, в других организациях. В Несвижском райпотребсоюзе на общественных началах работу выполняет инженер по механизации. И, как результат, за шесть месяцев текущего года тут произошло два несчастных случая. Поэтому пленум обратил особое внимание на необходимость непременного улучшения работы профсоюзных комитетов вышеупомянутых предприятий и организаций по охране здоровья и труда своих работников.

— Раньше одной из главных задач профсоюзов было развертывание в коллективах соревнования за высокопроизводительный труд, качественную работу. Специальным декретом эту задачу никто не отменял. Живет ли соревнование в системе потребкооперации теперь?

— Во всех коллективах нашей отрасли хорошо понимают, что только на основе результатов производственной, хозяйственной и финансовой деятельности могут решаться социально-экономические вопросы каждого коллектива. Поэтому работа профсоюзных органов вместе с правлениями райпотребсоюзов и райпо, хозяйственными руководителями предприятий, направленная на организацию состязательности и соревнования, регулярное подведение итогов, поощрение лучших коллективов и работников, продолжается и сегодня.

— Как воспринимают коллективные договоры руководители, администраторы предприятий и организаций?

— С принятием Закона Республики Беларусь "О коллективных договорах и тарифах" руководители перестали смотреть на договор как на формальный документ. Большинство серьезно относятся к договору и стремятся сделать все, чтобы его мероприятия были выполнены в полном объеме.

— Предыдущий вопрос я задал не случайно. Дело в том, что, как следует понимать, в коллективных договорах много внимания уделяется разнообразным доплатам, льготам для работников прилавка, их правам на дополнительные отпуска и прочие блага. А как отражена в этих документах необходимость каждого члена профсоюза честно и эффективно трудиться на своем рабочем месте? Ведь от этого зависит эффективность коллективного договора. А, кстати, многие предприятия торговли теперь работают по принципу: "Есть товар — хорошо, нет — тоже сойдет".

— Вопрос очень актуальный. И в профсоюзных комитетах понимают, что сегодня пришло время решать вопросы увеличения выпуска товаров народного потребления, ибо только в результате этого можно обеспечить ими торговую сеть. Значит, надо, чтобы профсоюзы вникали в работу промышленности и могли влиять на выполнение договоров поставки. Мы же решаем проблему насыщения магазинов товарами за счет выпуска собственной продукции, но этого недостаточно. Чтобы влиять сегодня на промышленность, необходимо, к примеру, чтобы профсоюз райпотребсоюза или райпо имел связь с профкомом промышленного предприятия. И все это должно решаться на уровне района, области, республики. В связи с этим пленум решил пересмотреть отношение профкомов к финансово-хозяйственной деятельности организации и предприятий, нести ответственность за ее результаты.

Вместе с тем надо признать: во многих договорах почти ничего не сказано о путях увеличения объемов производства, повышения производительности труда, обеспечения сохранности кооперативной собственности. Естественно, все это нашло отражение в постановлении пленума.

И еще. Повысить эффективность договоров, улучшить их качественное содержание можно лишь при условии, если профсоюзный актив и работодатель хорошо знают закон. Поэтому мы стремимся постоянно вести правовой всеобуч нашего актива. Особенно в области регулирования трудовых отношений. Ибо прекрасно понимаем: ничто так угнетающе не действует на коллектив и отдельных работников, как конфликтные ситуации, связанные с ущемлением прав и законных интересов трудящихся.

Беседовал Иван АБАБУРКО.

На святочным стале сярод разнастайных страў стаялі ружы ў вазах: адны ўжо расцвілі і пальмнелі, другія толькі яшчэ нясмела паказвалі пялёсткі з бутона. На першы погляд кветкі нічым не адрозніваліся ад іншых. Але варта было працягнуць руку і дакрануцца да гэтай бела-ружова-чырвонай прыгажосці, як станавілася зразумела, што ружы — штучныя... Госці пазіралі на незвычайны букет і гадалі: як жа так зрабілі: натуральна, прыгожа? Між тым ружы аказаліся цудоўным кандытарскім ласункам, крохкім і смачным.

■ Майстры

"ЧАЛАВЕК ГАЛОДНЫ НІ НА ШТО НЕ ГОДНЫ", —

сцвярджае повар Л.М.Карачун і прапануе свае кулінарныя хітрыкі...

Іх стварылі рукі жанчыны, умелай і творчай. Людміла Міхайлаўна Карачун, повар пятага разраду Сноўскай участковай бальніцы, усё робіць «з разыначкай». Вядома, непасрэдна на працы кулінарныя фантазіі ў поўнай меры не рэалізуеш. Але і тут яна стараецца хоць чым упрыгожыць сціплыя абеды хворых. Калі зварыць першую страву, абавязкова знойдзе якую-небудзь лёгкую прыправу. Калі робіць салаты, яны таксама маюць нейкі асаблівы смак, адразу і не здагадаешся, што яго надае. А самае галоўнае, — прыгатаваныя Людмілай Міхайлаўнай стравы заўсёды даспадобы пацыентам бальніцы. У свой час мне даводзілася часта бываць там (наведвала хворых бацькоў), і заўсёды я чула шмат добрых слоў у адрас повара.

А ўсё таму, што вельмі сур"ёзна Людміла Міхайлаўна ставіцца да сваёй працы. І лічыць так:

— Добра, калі для хворых ёсць патрэбныя лякарствы, але не менш важна і смачна іх пакарміць. Кажуць, чалавек галодны ні на што не годны. Дык як без гэтага паздаравееш?..

А ўвогуле Людміла Міхайлаўна Карачун ужо шмат гадоў працуе ў Сноўскай бальніцы. І ў Нясвіжы яе ведаюць, бадай, усе. Не толькі як слаўнага чалавека, але і як выдатнага майстра кулінарнай справы. Амаль на кожныя выхадныя запрашаюць згатаваць стравы і сервіраваць вясельны ці юбілейны стол. Упэўнены, што калі за справу возьмецца Людміла, усё будзе смачна і арыгінальна. Госці прыемна здзівяцца, калі ўбачаць смажанага пеўня ў капелюшы і белым апярэнні. А то паўстане перад іх вачыма мініяцюрны акварыум: і рыбка плавае, і водарасці гайдаюцца, на дне — каменьчыкі... Вось такое заліўное, на якое сапраўды можна любавацца. Святочныя сталы, з любоўю і густам аздобленыя майстрам, нагадваюць тварэнні мастака.

Кулінарныя хітрыкі? Калі ласка. Людміла Міхайлаўна, як сапраўдны прафесіянал, лічыць:

— Трэба, каб посуд адпавядаў прыгатаванай страве. Гэта — раз. А на Новы год выпякаю толькі казачныя фігуркі, елачкі, шышкі, на 8 Сакавіка — кветкі або рэчы, прыемныя для жанчын. Словам, штосьці рамантычнае. І яшчэ: усё трэба гатаваць з добрым настроем, з лёгкім сэрцам...

Што ж, прыроджаны кулінар — ён і ёсць прыроджаны!

Раіса ХВІР.
г.Нясвіж.

■ Пра чэргі, прадаўцоў і пакупнікоў

НАВАТ КАЎБАСА ЎСМЕШКУ НЕ ЗАМЕНІЦЬ

Гастраном № 33 размешчаны ў адным з густанаселеных мікрараёнаў Жодзіна. Яго гандлёвая зала займае 400 квадратных метраў — недастаткова для хуткага і якаснага абслугоўвання ў час пік жыхароў навакольных дамоў і работнікаў размешчанай непадалёк вытворча-гандлёвай фірмы "Світанак". Тады каля прылаўкаў, ля кас узнікаюць чэргі. Каб зменшыць іх, работнікі магазіна "раскідваюць" хадавы тавар па дзвюх-трох кропках.

Вось і ў дзень майго наведвання гастранома так адпускалі катлеты, каўбасу. А для дадатковага продажу яек паставілі ў зале пераносны столік. Хлеб, кансервы, бакалейныя тавары знаходзяцца ў кантэйнерах — для зручнасці пакупнікоў. Хоць бываюць і крадзяжы. Толькі сёлета работнікі магазіна, што называецца, схапілі за руку дваццаць пяць несумленных пакупнікоў.

Цікаўлюся запісамі ў кнізе скаргаў і прапаноў. Высвятляецца, што ў ёй сёлета — толькі падзякі. Дырэктар магазіна Г.Шкрэдава прызналася, што бываюць часам вусныя скаргі пакупнікоў на нятлівае абыходжанне з боку прадаўцоў. Часцей жа людзі скардзяцца на дрэнную якасць некаторых прадуктаў. Былі нараканні на смятану, якую пастаўляе малочны завод № 2 г.Мінска. Праверкі лабараторыі гарадскога цэнтра гігіены і эпідэміялогіі ў жніўні выявілі значныя адхіленні ад устаноўленых норм. Тлустасць смятаны склала толькі 18-19 працэнтаў. А згодна з патрабаваннямі Дзяржстандарту павінна быць не менш як 25 працэнтаў. У верасні мясцоваму хлебазаводу магазін вярнуў два кантэйнеры батонаў.

План тавараабароту на верасень — 182 мільёны рублёў. А работнікі магазіна за паўмесяца ўжо здалі выручку на 130 мільёнаў . Такая вось работа.

Прыемнае ўражанне засталося ў мяне і пасля наведвання гарадскога універсама. Прасторная гандлёвая зала, ветлівасць прадаўцоў стварылі добры настрой. Але ён адразу ж сапсаваўся, як толькі пераступіў парог орсаўскага магазіна № 18, што непадалёк ад чыгуначнага вакзала.

Чарга працягнулася ўздоўж прылаўка ажно да дзвярэй. Займаю месца ў канцы. Заўважаю: чарга амаль не рухаецца наперад, бо прадаўшчыца абслугоўвае людзей "з боку". Астатнія пакупнікі не абураюцца — на відным месцы вісіць маляўнічая аб"ява: маўляў, чыгуначнікі станцыі Жодзіна абслугоўваюцца без чаргі. Пытаюся ў прадаўшчыцы, няўжо няма другога работніка, каб хутчэй абслужыць людзей.

— Няма!— катэгарычна заяўляе яна. І дадае: — Вы што, не бачылі на дзвярах аб"яву? Патрабуюцца прадаўцы!

Адстаяўшы ў чарзе каля гадзіны, нарэшце раблю пакупку і я. Потым прашу прадаўшчыцу яшчэ раз растлумачыць мне, няўжо нельга працаваць без такіх вялізных чэргаў.

— Ведаеце, напарніца лічыла грошы,— крыху мяняе тактыку яна. Такі адказ падаецца мне не вельмі шчырым. Бо я завітаў у магазін літаральна праз некалькі хвілін пасля абедзеннага перапынку.

У аддзеле гандлю гарвыканкома паведамілі, што па рабоце гэтага магазіна ёсць заўвагі. Вось і зусім нядаўна тут прадавалі імпартную каву без ліцэнзіі.

Пакідаючы орсаўскі магазін, я падумаў аб тым, што дэфіцыт павагі і ўвагі да пакупніка часам успрымаецца нават цяжэй, чым адсутнасць каўбасы.

Мікалай ЧАЛЕЙ.
г. Жодзіна.

СЯБРУЮЦЬ СА СПОРТАМ

За магазінным прылаўкам, у сталовых — на кухні і ў раздатачных, у нарыхтоўчых ларках, на будаўнічых пляцоўках, за "баранкай" аўтамабіля — усюды можна сустрэць работнікаў спажывецкай кааперацыі вобласці. Многія з іх займаюцца спортам, аздараўленчым бегам, турызмам.

Гэта пацвердзіла і абласная спартакіяда работнікаў спажывецкай кааперацыі, якая два дні праходзіла на спартыўнай базе пасёлка Прывольны Мінскага раёна. Каманды спаборнічалі па валейболу, настольнаму тэнісу, мнагаборству комплексу "Здароўе", шахматах, шашках, ў гіравым спорце, перацягванні каната. Самымі спрытнымі, самымі моцнымі аказаліся прадстаўнікі Уздзенскага спажывецкага таварыства, якія і заваявалі галоўны прыз. Яго ўручыў пераможцам начальнік упраўлення аблспажыўсаюза Сямён Меляшкевіч.

Фота Анатоля БАСАВА.

ГАНДЛЁВЫЯ НАВАСЕЛЛІ

Гэтага дня жыхары вёскі Сяменькавічы Барысаўскага раёна чакалі каля дзесяці гадоў. Менавіта столькі часу мінула з таго моманту, калі ў цэнтры гэтай вёскі былі закладзены першыя цагліны ў падмурак будынка новага магазіна.

Ажыццявіць намечанае падрадзілася мясцовая гаспадарка — саўгас імя Чапаева, разлічваючы на дапамогу шэфаў з горада. Менавіта шэфы і ўзяліся за ўзвядзенне магазіна ўзамен двух жылых домікаў. Аднак з цягам часу шэфскія сувязі сталі затухаць, распачатая будоўля засталася незавершанай. Самой гаспадарцы было не да магазіна, хапала сваіх клопатаў, і гэты невялікі па аб"ёмах аб"ект ператварыўся ў даўгабуд. Памянялася кіраўніцтва гаспадаркі, саўгас быў пераўтвораны ў калгас, але гэта не палепшыла яго фінансавага становішча, таму завяршыць будоўлю калгаснікам было проста не пад сілу.

Шчыра, ад усёй душы дзякавалі вяскоўцы і мясцоваму кіраўніцтву, і кіраўніцтву райспажыўсаюза за такі цудоўны падарунак. Падзяку старшыні райспажыўсаюза Івану Сліжэўскаму выказала і старшыня мясцовага Чарневіцкага сельсавета Ала Матусевіч — за тое, што ён стрымаў слова, завяршыў будаўніцтва магазіна. Гасцінна адчыніў сёлета дзверы для пакупнікоў і прамтаварны магазін у вёсцы Кішчына Слабада, які размясціўся ў рэканструяваным памяшканні будынка былога праўлення мясцовага сельпо. Заканчваецца рэканструкцыя магазіна ў пасёлку Ганцавічы, а побач з кулінарным камбінатам у вёсцы Пчальнік завяршаецца будаўніцтва новага магазіна "Кулінарыя", у якім будзе рэалізоўвацца прадукцыя ўласнай вытворчасці.

Да гэтага дададзім, што летась на ўласныя сродкі райспажыўсаюза завершана будаўніцтва і ўведзены ў эксплуатацыю гандлёвы цэнтр на цэнтральнай сядзібе калгаса "Мсціж", а таксама новыя сучасныя тыпавыя магазіны ў вёсках Востраў і Дроздзіна. І дзеля справядлівасці варта адзначыць, што ў раёне застаецца незавершаным яшчэ адзін даўгабуд у сферы гандлю — універмаг у пасёлку Лошніца. Прычына вядомая: не хапае фінансавых сродкаў.

(Наш кар.)

ЧЫМ ПАРАДУЕ МАГАЗІН?

Мусіць, мала знойдзецца скептыкаў, якія пасміхаюцца з лозунга так званага застойнага перыяду: "Кадры вырашаюць усё". І цяпер, пры пераходзе да рынку, без дзелавых, талковых спецыялістаў не абысціся.

Аб тым, як выкарыстоўваюць кадравы патэнцыял у Клецкім райспажыўсаюзе, з нашым карэспандэнтам разважаюць старшыня прафсаюзнага камітэта Пётр КАЗІМІРСКІ і загадчыца гандлёвага аддзела Таццяна ВОЙЦІК.

Карэспандэнт: — *Эканамічная разруха ў краіне нараджае ў многіх людзей думку, што ў дарагоўлі тавараў і прадуктаў вінаватыя работнікі гандлю.*

Войцік: — Не зусім згодная з вамі. У асноўным насельніцтва ведае вытокі высокіх цэн. Праўда, тут многае залежыць ад таго, як прадаўцы ўмеюць растлумачыць гэта сваім пакупнікам. Пабывайце ў Заастравецкім сельпо, пагутарце з яго старшынёй Валянцінай Міхайлаўнай Кулік. Яна абавязкова раскажа, што ў самых аддаленых вёсках людзі ведаюць, што і ў якой колькасці завозіцца ў магазіны, які кошт тавараў, прадуктаў. Сельпо гэтае, нягледзячы на цяжкасці, павышае сваю рэнтабельнасць і прыбытковасць. Тут арганізавалі цэх па перапрацоўцы сельгаспрадуктаў (замочваюць і сушаць яблыкі, засольваюць агуркі і г.д.). Нарыхтоўваюць дзікарослыя лекавыя травы.

Казімірскі: — В.Кулік мае вышэйшую адукацыю і свае веды прымяняе на практыцы. У магазінах высокая санітарная культура, няма скаргаў на абслугоўванне пакупнікоў. Сельпо трымае цесную сувязь з кіраўнікамі калгасаў, якія дапамагаюць рамантаваць магазіны. Пры неабходнасці завозяць малако.

Карэспандэнт: — *Гэта адзінае сельпо, якое паспяхова працуе?*

Войцік: — Ну што вы... Проста мы пачалі размову з аддаленых ад райцэнтра гандлёвых кропак. Туды не так проста даехаць з-за недахопу бензіну. І Кулік усе праблемы бярэ на сябе. Яшчэ можна адзначыць Клецкае сельпо, якое ўзначальвае кваліфікаваны спецыяліст Ларыса Фёдараўна Антонава. Пад яе кіраўніцтвам 52 вялікія і малыя магазіны. Але насычанасць таварамі і прадуктамі ў асноўным забяспечваецца.

Казімірскі: — Гэтае сельпо па выніках эканамічнага спаборніцтва за першае паўгоддзе выйшла пераможцам у райспажыўсаюзе. Асабліва хочацца адзначыць магазін № 31 у Клецку. Тут працуе дружны калектыў. Ён не "стогне" ад цяжкасцей. Наадварот, тут заўсёды пануе аптымізм. Загадчыца Ала Печурэнка трымае сувязь з нарыхтоўчай кантарай, сочыць, каб заўсёды былі свежыя прадукты. Нават паўфабрыкаты тут часта прадаюць.

Карэспандэнт: — *Вы нагадалі пра нарыхтоўчую кантору. Ведаю, што яе ўзначальвае вопытны кіраўнік Іван Новік.*

Войцік: — Кантора шмат чаго робіць для задавальнення попыту людзей на мясныя і каўбасныя прадукты, агародніну, садавіну. Праўда, у апошні час зменшылася нарыхтоўка свініны. Вяскоўцы хутчэй вязуць сваіх вепрукоў на рынак, дзе возьмуць больш грошай. Раней дык мы маглі атаварваць насельніцтва камбікармамі, таварамі павышанага попыту. Цяпер усё гэта "трэснула".

Казімірскі: — Тое, што было раней, мусіць, не хутка вернецца. Мы ў свой час вазілі сала прадаваць у Мурманск, на Далёкі Усход. Сёння ж у раёне сяляне не здаюць сала, бо і самі ядуць яго. Каўбасы нашы дарагія.

Карэспандэнт: — *Быў у многіх вашых сельскіх магазінах і не ўсюды бачыў ватоўкі, гумавыя боты, "керзачы"... А без гэтых тавараў вяскоўцу не абысціся.*

Войцік: — Так, рэдка паступаюць да нас такія "хадавыя" рэчы. Хаця і каштуюць яны дорага, але людзі купляюць. Капыльскі гумавы завод ліхаманіць. Многія швейныя фабрыкі таксама. Шукаем нетрадыцыйныя шляхі, каб нешта завезці на продаж. Вось, скажам, прадукты. Фондаў на іх цяпер няма. Цукар, муку, масла, алей бяром праз камерцыйныя структуры (вядома, цэны "кусаюцца").

Што датычыць прамысловых тавараў, то выручаюць Сіняўская мэблевая фабрыка, Мінскі завод халадзільнікаў, гадзіннікавы завод, абутковае аб"яднанне "Прамень", іншыя прадпрыемствы. Цяжкасць у тым, што ўсюды патрабуюць перадаплату. А дзе нам узяць грошы?

Казімірскі: — Часам боязна завозіць дарагі гарнітур у вясковы магазін. Яго там наўрад ці купяць. Халадзільнік, хаця і дарагі, але пастаіць, пастаіць — ды, глядзіш, і забяруць.

Карэспандэнт: — *Ведаю, што ў райспажыўсаюзе нямала вострых праблем, якія трэба вырашаць. Гэта і дэфіцыт некаторых тавараў першай неабходнасці, і культура абслугоўвання, і барацьба з прыхоўваннем тавараў пад прылаўкам...*

Войцік: — Над вырашэннем гэтых пытанняў мы і працуем. Вучым маладыя кадры дысцыплінаванасці і тактоўнасці, ашчаднасці і культуры. Як-ніяк у нас працуюць 73 спецыялісты з вышэйшай адукацыяй, 330 — з сярэдняй спецыяльнай. Амаль усе прадаўцы закончылі ПТВ, школу-магазін.

Казімірскі: — Мы не адмовіліся ад спаборніцтва. Наадварот, робім усё магчымае, каб наладзіць дзелавое саперніцтва паміж сельпо, калектывамі магазінаў. Гэта толькі на карысць, калі адстаючы хоча падцягнуцца да перадавіка, калі яго "заела" самалюбства.

Канстанцін ПРЫЁМКА.

Кніга нашага аўтара

ЧУЖОЕ ГОРА, ЯК СВАЁ...

Кнігі беларускага паэта Браніслава Спрынчана, які піша па-руску /нарадзіўся на Украіне/, добра вядомы шматлікім чытачам. Прыцягваюць яны светласцю матываў, жыццярадаснасцю, чуйнасцю пачуццяў лірычнага героя. Ужо самі назвы гавораць аб тым, што аўтар глядзіць на чалавека і свет адкрытымі і добрымі вачыма, — "Ветер на откосах", "Ясень", "Свет любви", "Васильки на белом полотне" і іншыя. У гэтым шэрагу новы зборнік паэзіі Б.Спрынчана, які нядаўна выйшаў у выдавецтве "Мастацкая літаратура", успрымаецца рэзка палярна. Там аптымізм, упэўненасць, а тут... Адна назва чаго вартая — "Смутный день"!

Значыць, аўтар змяніўся? Не, застаўся ранейшы, гэткі ж добры, прамы, адкрыты. Змянілася, як вядома, наша жыццё. І ў многім усім не ў лепшы бок. А хіба сапраўдны паэт, бачачы негатыўнае, можа маўчаць? Б.Спрынчан не маўчыць. Б.Спрынчан ваяўнічы /у лепшым сэнсе гэтага слова/, наступальна змагаецца за праўду, калі трэба абараняе светлыя ідэалы, якія спрабуюць /на жаль, гэта ім удаецца з-за маўчання сумленных людзей/ спаганіць нігілісты, прыстасаванцы, перварэтні розных масцей.

Свае пазіцыі паэт не хавае. У гэтым маглі пераканацца і многія чытачы "Мінскай праўды", на старонках якой ён часта выступае з новымі публіцыстычнымі вершамі. І чытачы іншых газет. А што наконт часопісаў, так званай "незалежнай" прэсы, дык туды Браніславу Пятровічу апошнім часам усё цяжэй прабіцца. У нас усе на словах за праўду. Але ў нас кожны /асабліва калі пры ўладзе/ прымае толькі тую праўду, якая яму асабіста выгадная. Ці партыі, да якой ён належыць. Ці блізкаму колу, што "падкормлівае" яго. Таму і друкуюць пераважна сваіх. На шчасце, ёсць выдавецтвы...

"Смутный день"... І жаданне ва ўсім разабрацца, на ўсё знайсці адказ: "Все не так, и все не то... Всюду — рать на рать. Кто тут левый? Правый кто? Трудно разобрать". Цяжка ён даецца, з потам — гэты пошук. Але ён такі патрэбны. Дзеля ўласнага маральнага ачышчэння. Дзеля таго, каб і іншыя відушчымі сталі. Каб пазбавіліся ад ілюзорства. Яно не да месца,калі баль правіць зло:

Время возрожденья, —
Дерзкий риск новаторов,
Бешеные деньги
Лжекооператоров.

Не кузнец БелАЗа,
И не сборщик хедера, —
В бизнесе
Внук Остапа Бендера.

Верш за вершам — і пытанне за пытаннем: "Долгожданная перестройка, неужели твои черты — и в обликах парней, что бойко у метро продают цветы?". "С пантальку сбитый, рот разинув, я гляжу: чего же мы добились, с вековых устоев дух низринув?" Непрыманне двурушніцтва, аглядкавасці... Пра гэта і адзін з лепшых публіцыстычных /як ні баяцца гэтага слова сёння, я ўсё ж сказаў бы — палітычных/ вершаў Б.Спрынчана "Пазіцыя":

Узревшие личный успех
на пороге
Поспешно и круто меняют
позиции...
С такими нам,
чувствую,
не по дороге,
К таким перестройщикам я —
в оппозиции.

І невыпадкова гэтак, спатолены па справядлівасці, адчуваючы наўкола дэфіцыт сумленнасці, імкнецца ў гэтым складаным і супярэчлівым свеце знайсці душэўную раўнавагу і духоўнае апірышча. У сённяшнім дні яго вельмі цяжка, а то і немагчыма знайсці. Таму і вяртаецца Б.Спрынчан у гады, калі панавалі годнасць, калі, як бы мы ні ставіліся да колішняга, захоўваліся маральныя прынцыпы. Выхаваўся і маральны кодэкс, не абавязкова той, што дэкляраваўся кіруючай ідэалогіяй. Быў яшчэ і маральны кодэкс, не напісаны, трымаўся ён на традыцыйных устоях народнай маралі.

Верш пра мінулую вайну "Лето 1941"... Як прамень святла ён у кнізе. Здавалася б, таксама час быў трывожны... Таксама шмат няпэўнасці чакала кожнага. Але гэтая няпэўнасць перакрыжоўвалася з упэўненасцю, што ворага абавязкова будзе разбіты. І ўпэўненасць паступова брала над усім верх. І людзі выпрасталі душой. І людзі дапамагалі адзін аднаму як толькі маглі. І пра смерць не думалі, ратуючы параненых і палонных: "Хлеб во имя братства мы тайком носили, чтоб к своим добраться им хватило силы. Риск был не напрасным: многие, осилясь, к нашим братьям красным через фронт пробились".

І гэтага сёння бальшае, калі чытаеш лірычныя вершы Б.Спрынчана. Душа паэта радуецца праўдзе... Яна ачышчаецца ў яднанні з прыродай. Яна дабрэе, калі побач блізкія і дарагія людзі. У гэтых творах шмат асабістага, асабліва ў вершах, дзе паэт задумваецца над незваротнасцю страт. Але гэта і вершы пра кожнага /і для кожнага/ з нас. Настолькі чуйны лірычны герой Б.Спрынчана да ўсяго, што адбываецца наўкола. Ён глыбока перажывае, і гэта перажыванні, што тычацца многіх і многіх.

Застаецца толькі зайздросціць, як непаўторна ўмее аўтар перадаць харáктэр прыроды. Хоць бы ў гэтым беззагалоўным вершы:

По траве росистой —
волчий след.
Сучий лай заливистый —
за балкой.
Наступает медленный рассвет —
Время между волком
и собакой.

А ў вершы "Краски" ажываюць маляўнічыя краявіды: "Дымчато-вязки, светом очищены, вешние краски утренней Минщины... Солнце. И зелье прещее молодо... Во поле — зелень, на небе — золото..."

Апошнім часам мы шмат /дарэчы, ужо і па інерцыі/ любім гаварыць пра агульначалавечыя матывы. Наконт Б.Спрынчана можна смела сказаць: яго паэзія заўсёды была імі напоўнена. Кніга "Смутный день" таксама таму пацвярджэнне. Не буду пералічваць вершы, спынюся толькі на тым, што стаіць у зборніку перадапошнім. Лірычны герой не хавае захаплення вясной, "когда весною голубою ликует песня соловья, внезапно вспыхнувшей любовью ослеплена душа твоя". Адбываецца сапраўднае абнаўленне. Навакол. Цябе самога. І тады...

Услышишь: плачет в поле
пляска,
Заметишь: в инее — живые...
И к сердцу вдруг подступит
близко
Чужое горе, как свое.

Чужое горе, як сваё... Лучнасць лірычнага героя з трывогамі часу... Жаданне, каб чалавек не растраціў дабра і шчодрасці. Каб нават у смутны час перамагла чалавечнасць. Пра гэта новая кніга Браніслава Спрынчана "Смутный день". Кніга сумленная і патрэбная!

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

Взгляд сквозь годы

«С Геббельсом мы были друзьями...»

Интервью–исповедь

Еще до встречи я кое-что знал о нем и потому, здороваясь с хозяином за руку, невольно подумал, что пожимали эту руку Гитлер, Гиммлер, Розенберг, много раз Геббельс, а часто обнимал его невысокий кудрявый человек с голубыми глазами — генерал Шкуро.

Уютный, краснокирпичный по традиции для севера Германии домик в небольшом городке Норден, что в переводе означает «север». Много раз мог приветливый хозяин не только оказаться, но и сгинуть на нашем гулаговском Севере. Пронесло, хоть и не баловала судьба этого россиянина с восточной фамилией Бай. До столь далекого колена, что и не упомнить, занимались предки Артура Александровича торговлей, ходили с караванами через Среднюю Азию, где и получили уважительное прозвище, ставшее фамилией. Наторговали большое богатство. Даже когда дед провалился в полынью с многомиллионными драгоценностями, а дядья усиленно проматывали наследство, отцу Артура Александровича осталось немало. А он приумножил состояние торговлей и, первым ухватившись за рискованный бизнес, электрифицировал много волжских городов.

Его мастеровые, бывшие «сплошь большевиками», из каких-то симпатий к Александру Баю в 1919 году «посоветывали» ему покинуть в течение недели Нижний. Уже в Москве семья узнала, что в этот конечный срок большевики вывели на середину Волги баржу с «буржуями», пробили большую дыру в днище и потребовали от «эксплуататоров» впервые в жизни заняться трудом, вычерпывая воду. «Непривычные к труду» не справились с большевистским заданием и утонули.

В 1923 году нижегородскому купцу-предпринимателю, крайнему монархисту, черносотенцу, удалось уехать в Германию вместе со всеми домочадцами и приличным капиталом. Артуру исполнилось тогда 15 лет.

— В самом национал-социалистском движении происходили ожесточенные схватки, так что я подвергался опасности со стороны любой из враждующих группировок, которая могла считать меня «не своим». Но междоусобные сражения всегда можно использовать с выгодой, что не раз и происходило со мной.

На следующий день после поджога рейхстага я оказался в тюрьме Шпандау, попав в одну камеру с доброй сотней депутатов — коммунистов и социал-демократов. Обвинение — шпионаж в пользу России и членство в ... прокоммунистической организации. Ведь в ее названии была аббревиатура ВКП(б)!

— Прошли справа налево по замкнутому кругу.

— Сидел в Шпандау с февраля по декабрь 1933 года. А затем вдруг появился конвой, вывел через незаметную дверцу из тюрьмы. Снаружи уже ждало такси, и вечером я был в Швейцарии.

— Кто же устроил побег?

— По документам меня «отправляли в каторжную тюрьму в Ораниенбург», а операцию по спасению провел мой старый знакомый по боевой организации национал-социалистов... обергруппенфюрер СА Эрнст, которого после путча Рэма гитлеровцы расстреляли.

Не имея нигде постоянной визы, я превратился в «двойного» эмигранта, кочуя по Западной Европе, занимаясь антинацистской пропагандой. Война застала меня в Бельгии. Бежать в Англию не мог. Через Голландию и Бельгию немецкая армия должна была вторгнуться во Францию, и везде меня ожидал арест. Оставалось «отступать вперед». Тогда от гестапо можно было спастись в вермахте — поближе к передовой.

Помогли родственники первой жены. Один дядя занимал пост генерального директора известного концерна АЭГ, другой служил в генштабе, третий издавал крупную газету. Так «добровольцем» я и попал сначала во Францию, а потом — под Брянск в лютый мороз 2 января 1942 года.

— Вернулись на родину раньше вашего духовного наставника...

— Вышел из вагона, огляделся и поцеловал землю. Вечером роту бросили в бой, утром из 200 солдат осталось 18. Ужасное было побоище. Нас расформировали, и я, к счастью, попал в ветеринарную роту. Однажды в Орле купил газету «Речь» на русском языке, издаваемую оккупационными властями. Зашел в редакцию, профессионал, говорю, русским владею, хотел бы изредка печататься. Доложили шефу, который взял меня штатным сотрудником.

В газету мне прислали помощника, перебежчика, бывшего комиссара Красной Армии, под псевдонимом «Октан», который оказался большим нацистом, чем сами нацисты. Начались у нас конфликты, и в результате отправили меня в пропагандистский радиоавтомобиль на передовую под непрерывный минометный обстрел. Затем отправили в Потсдам готовить желторотых рекрутов, но вскоре перебросили в Нормандию. Там вермахт на треть состоял из советских военнопленных и «добровольцев» из эмигрантов. Немцы сдавались, а эти люди бились до конца, понимая, что союзники выдадут их Сталину. Многие кончили трагически: смерть за немцев, гибель в ГУЛАГе. В Австрии англичане выдали НКВД несколько казачьих частей. Многие из казаков, увидев обман, покончили самоубийством.

— Духовный отец воспитывал вас в любви и служении России. Под этим лозунгом вы двинулись сначала в национал-социалистские организации, затем боролись против них и против сталинизма — и все под этим лозунгом...

— Было искреннее чувство. Поиски и заблуждения. После войны опять сверлил душу вопрос — как теперь служить родине? Клясть коммунизм? Страна напрягалась, вставала из разрухи. Потом смерть Сталина, разоблачение его культа, новая эпоха. Я находился тогда в Швейцарии, поднялся на высокую гору, высек на ней: «Да здравствует Хрущев!», а рядом — серп и молот.

В своих выступлениях в печати отошел от антисоветской пропаганды, старался быть объективным и все чаще задумывался о путях сотрудничества. Пытался организовать встречу ветеранов — ничего не получилось. В 1959 году вступил в германо-советское общество, которое возглавлял пастор М.Нимеллер, постепенно наладил контакты с советским посольством, с АПН. Позже создал «Кружок по изучению СССР», устроил выставку. Шаг за шагом пришел к созданию в нашем северном регионе общества содействия германо-советскому сотрудничеству. Сейчас в нем, несмотря на все перипетии в России, много индивидуальных членов, а коллективными стали восемь городов. Помимо традиционных культурных связей, придаем значение экономическим аспектам, понимая положение в бывшем Советском Союзе.

— Близится пятидесятилетие разгрома фашизма...

— Событие очень важное. Победа спасла мир от варварства и порабощения. Для моей родины это имело особое значение. Гитлер, Германия использовали при нападении на Советский Союз антибольшевизм как предлог. В действительности речь шла об уничтожении российской государственности — о давней цели, которой не удалось достичь Германии ни раньше, ни в ходе мировых войн. Великий народ не поставить на колени.

По возможности широко будем отмечать эту дату. Решающую помощь нам оказывает представительство в Германии Российского центра международного научного и культурного сотрудничества при правительстве Российской федерации. При непосредственном участии центра пройдут в ФРГ конгресс городов-побратимов под девизом «50 лет мира», круглые столы во многих регионах.

Дружба, а не противоборство — вот что нужно нам и прежде всего, как учит история, самой Германии.

— Я очень рано потянулся к политике, еще мальчишкой раздавал на демонстрациях брошюры Ленина, а за границей сразу примкнул к правым эмигрантским организациям в полном соответствии с духом и традициями нашей семьи. Вскоре меня представили генералу Шкуро.

— Повлиял он на вас?

— Всегда считал его духовным отцом. Сильный, умный, добрый человек. Простой и бескорыстный. Одно внушал: Россия — самое святое, ее надо освободить от большевизма, не щадя сил. Мы победим, говорил он, и вернемся на родину.

— Частично надежды оправдались. Правда, его насильно вернули на родину после войны. И казнили. Безвинно?

— Как посмотреть. Ведь он формировал казачьи части в нацистской Германии.

— Но и вы сотрудничали с нацистами.

— На заре национал-социалистского движения в Германии. Борьба с большевизмом соответствовала моим убеждениям. И на первых порах в этом движении было немало социальной справедливости, что тоже привлекало. Я входил даже в боевые организации движения, имел немало знакомых среди его лидеров. Близко дружил с Геббельсом, несомненно, самым образованным и умным среди руководства. Мы и за девушками с ним ухаживали вместе.

В Мюнхене познакомился с Гиммлером — тогда он руководил пропагандой НСДАП в одном из регионов Баварии, и еще не пришло время его кошмарного ремесла.

Тем не менее я резко отошел от национал-социалистского движения в 1931 году, когда Гитлер выступил с расистской речью, где впервые публично и в самых резких выражениях втаптывал в грязь славян, прежде всего русский народ. Это уж никак не соответствовало моим взглядам и убеждениям. В ту пору я покинул и крайне правые эмигрантские организации, вступив с помощью Владимира Бурцева в объединение «Группа борьбы — революционное крыло правой оппозиции ВКП(б)». Ее создали «невозвращенцы» — дипломаты и инженеры, хозяйственники и разведчики, ученые, артисты, которые после начавшихся массовых репрессий в Советском Союзе понимали, что дома их ждет смерть или сталинские лагеря.

— О Бурцеве у нас до сих пор известно мало.

— Жаль, личность историческая. Через него прошло много миллионов долларов, отпущенных на борьбу с большевизмом, и ни один цент не прилип к его рукам. Человек неколебимых идейных убеждений. Он ввел меня в «Группу борьбы», и я вскоре стал ее резидентом в Германии.

— Утверждают, что она вела работу и против нацизма.

— Так и было. В ней на базе антисталинизма объединилось много убежденных коммунистов. Они быстро осознали угрозу гитлеризма.

— В чем заключалась ваша антинацистская деятельность?

— Писал статьи, изготавливал и пускал в свет антигитлеровские листовки, что обычно для такой борьбы, занимался оргработой.

Готовились мы и к крайним формам сопротивления. Где-то в 1932 году зашел ко мне майор Майер, военный представитель боевой организации социал-демократической партии, и сказал, что от Гитлера не грех бы избавиться «недемократическим путем».

— Это не тот Майер, что подавлял советскую республику в Баварии после первой мировой войны?

— Он самый. А в его батальоне служил ефрейтор Шикльгрубер — Адольф Гитлер, которого он выдвинул на курсы пропагандистов. Он его, так сказать, породил, он же его и вознамерился убить.

— Вы разрабатывали план покушения?

— Основным автором был «невозвращенец», видный сотрудник ВЧК Агабеков, его настоящая фамилия Арутюнов, профессионал с богатым послужным списком. Он «отстаивал» Туркестан от турок и англичан, похитил английского разведчика, угробил Энвер-пашу, стал резидентом ВЧК в Стамбуле, но не под крышей посольства, а открыв крупную ковровую фирму. Своих политических и идеологических убеждений не менял, но влюбился в дочь английского консула и остался за границей.

— Покушение не состоялось, но ваша деятельность против нацистов не могла остаться ими не замеченной.

Рудольф КОЛЧАНОВ,
соб.корр. «Труда».

БОНН.

"Труд".

Черная годовщина

НЕ ЗАБЫТЬ, НЕ ПОВТОРИТЬ

Ровно год тому назад в Москве в эти дни произошли события, которые приковали к себе внимание всего мира. Итак, вспомним...

21 сентября 1993 года Президент России Б.Н.Ельцин в телевизионном выступлении в 20.00 по московскому времени сообщает о подписанном им Указе №1400 о прекращении полномочий Съезда народных депутатов и Верховного Совета Российской Федерации. В Доме Советов отключена система жизнеобеспечения, прегражден свободный проход к зданию... В ночь с 21 на 22 сентября собравшийся Верховный Совет отрешает Б.Н.Ельцина от должности президента и провозглашает президентом А.В.Руцкого. А к оцеплению Белого дома все стекаются люди, не согласные с Указом №1400...Проходят митинги сторонников Верховного Совета на Смоленской и сторонников Президента на Манежной площадях. Председатель Конституционного суда РФ В.Д.Зорькин пытается склонить противостоящие стороны к принятию нулевого варианта. А.В.Руцкой выступает с предложением о проведении досрочных выборов президента и парламента в феврале-марте 1994 года, причем обязуется не выставлять свою кандидатуру на пост президента. Предложение не находит положительного отклика и у Президента, и у его команды. Представители православной церкви пытаются своим посредничеством примирить противоборствующие стороны...

И, наконец, трагическая развязка. Прорыв блокады Белого дома... Взятие мэрии... Стрельба по безоружным людям, пришедшим вместе с несколькими лидерами оппозиции к Останкино требовать предоставления свободного эфира... Кровавый рассвет 4 октября. Закопченные этажи Дома Советов и горы трупов его защитников... Во многих деталях этой драмы еще предстоит разобраться.

"Демократы" и их средства массовой информации утверждали: дескать, Президент действовал по воле народа, у него не было иного выбора, Верховный Совет был главным препятствием для проведения экономических реформ, зато теперь — ах как хорошо заживем. (Подобный тезис подхватили и иные белорусские политики). Народ же сказал свое слово на выборах в Думу 12 декабря, результаты которых почему-то удивили "демократов"... А об "исторической ночи", "начале нового политического года" еще долго будут вспоминать как о фарсе, курьезном недоразумении...

Помог ли разгон и расстрел законно избранного Верховного Совета России решить экономические проблемы? Сошлюсь на данные экспертов. По подсчетам специалистов Института экономического анализа, средний уровень промышленного производства трех летних месяцев 1994 года оказался ниже показателей аналогичного периода минувшего года на 23%, а к концу года составит 23—30% от уровня 1990 г. Российские предприятия охвачены кризисом неплатежей. Миллионы людей месяцами не получают зарплату. Газета "Известия" в номере за 24 сентября сего года рассказала о случае самосожжения слесаря Ишимбайского машиностроительного завода из-за невыдачи зарплаты. Грядут банкротства и, следовательно, массовая безработица. Все это — изрядная ложка дегтя в бодряческие рапорты о снижении инфляции, которое, по мнению американского бизнесмена Алдона Грегори, высказанному им в интервью радиостанции "Свобода", достигнуто во многом именно из-за того, что люди не получают своевременно зарплату...

Мы не должны забывать эти дни. Тот, кто не хочет вспоминать и анализировать мрачные моменты прошлого, рискует пережить их вновь...

Людмила ЛИСОВСКАЯ.
г.Минск.

Спорт

ЛІДЭР УМАЦОЎВАЕ ПАЗІЦЫІ

Адзінаццаты тур чэмпіянату Рэспублікі Беларусь па футболу не пахіснуў пазіцыі лідэра. Віцебскі КІМ на сваім полі з лікам 2:0 нанёс паражэнне тарпедаўцам Мінска, якія займаюць другі радок турнірнай табліцы. У КІМа цяпер 19 ачкоў. З улікам папярэдняга чэмпіянату віцябляне не прайграюць 17 матчаў запар.

Панеслі страты і яшчэ некалькі каманд з лідзіруючай групы. Бабруйскі "Фандок" у Магілёве згуляў унічыю з "Дняпром" — 1:1. Такі ж вынік зафіксаваны і ў матчы паміж дынамаўцамі Мінска і Брэста.

А вось вынікі гульняў з удзелам астатніх каманд: "Дынама-93"—"Шыннік" (Бабруйск) — 4:1, "Тарпеда" (Магілёў)—"Лакаматыў" (Віцебск) — 1:0, "Абутнік" (Ліда)—"Ведрыч" (Рэчыца) — 1:0, "Шахцёр" (Салігорск)—"Нёман" (Гродна) — 1:1, "Гомсельмаш"—"Маладзечна" — 0:1.

Матчы наступнага тура адбудуцца 15—16 кастрычніка.

САВОСЦІКАЎ У "МАЛАДЗЕЧНЕ"

Паўабаронца бабруйскага "Фандока" Кірыл Савосцікаў перайшоў у каманду "Маладзечна". Малады таленавіты футбаліст адразу ж заяўлены ў асноўны састаў каманды.

НА КУБАК ТРАКАЯ

З Літвы вярнуліся мінскіяваднальжнікі, якія прымалі ўдзел у міжнародных спаборніцтвах на Кубак Тракая.

Выхаванцы знакамітага трэнера Віктара Наважылава выступілі паспяхова і заваявалі галоўны прыз. У сламе мацнейшая была Алеся Паўлава, а ў фігурным катанні — Алена Мазоўка. Сярэбраным прызёрам стала Ірына Турэц у скачках з трампліна.

Заўважым, што ў спаборніцтвах у адной групе выступалі мужчыны і жанчыны.

І ПЕРАМОГІ, І ПАРАЖЭННІ

З "перападамі" выступае ў чэмпіянаце Міжнацыянальнай хакейнай лігі мінская каманда "Цівалі". У восьмым туры яна ўпэўнена правяла матч з маскоўскім клубам "Крылы Саветаў" і атрымала перамогу з лікам 2:0. А вось у нядзелю ў Маскве мінчане ўступілі хакеістам ЦСКА — 2:8. Дарэчы, армейцы ў гэтым сезоне выступаюць слаба і знаходзяцца ў канцы турнірнай табліцы. У "Цівалі" пасля дзевяці матчаў 7 ачкоў і дзесятае месца ў заходняй зоне, дзе выступае чатырнаццаць каманд.

МІЖНАРОДНЫ ТУРНІР

Спартыўны комплекс Мінскага гадзіннікавага завода прымаў удзельнікаў традыцыйнага міжнароднага турніру па баскетболу сярод юнакоў.

Прызы Мінскага гарспорткамітэта аспрэчвалі дзве зборныя мінскай спецыялізаванай спартыўнай школы алімпійскага рэзерву № 10, госці з Беластока, Санкт-Пецярбурга, Магілёва і Віцебска.

Паспяхова правяла ўсе матчы першая каманда беларускай сталіцы. У рашаючым паядынку з польскімі баскетбалістамі яна атрымала перамогу з лікам 95:77 і стала ўладальніцай галоўнага прыза.

(Наш кар.).

ХАТНІ ЭКРАН !

4 кастрычніка, аўторак

Беларускае тэлебачанне

15.20. "Нов і К"-топ-10.
16.20. Тэлебачанне — школе. Выяўленчае мастацтва.
16.40. "Як нараджаецца музыка?"
17.15. "Бімбат". У гасцях у скаутаў.
17.30. Навіны.
17.40. "У сінім моры, у белай пене..."
17.50. "Наўцілус".
18.10. Абласныя навіны (Віцебск).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Эканамікст.
19.10. Дзелавы партнёр.
19.50. "Край". Сяргей Палуян.
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Маё каханне, мой смутак". Тэлесерыял.
22.35. Пад купалам Сусвету.
22.45. НІКа.
23.00. Надвор'е.
23.10. С.Мрожак. "Кантракт на забойства".

Канал "Астанкіна"

15.30. Паміж намі, дзяўчынкамі.
16.00. Джэм.
16.25. "Элен і рабяты. Дзень нараджэння Каці".
16.50. Свет сёння.
17.00. Тайны Старой плошчы.
17.40, 20.30. Надвор'е.
17.45. "Хто ёсць хто. XX стагоддзе". С.Далі.
18.00. Гадзіна пік.
18.25. "Дзікая Роза". Тэлесерыял.
18.55. Тэма.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. З першых рук.
20.50. "Аты-баты, ішлі салдаты..."
22.30. "Ступень да Парнаса". Афіша фестывалю.
23.00. Шэсць вечароў з Юрыем Нікуліным.
23.30. Канцэрт Маскоўскага камернага хору.
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

15.20. Музычны клас.
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Новая лінія. "Адлюстраванне".
16.55. Антракт. Юліян.
17.00. Звон курскай зямлі.
17.30. Прэм'ера цыкла "Людзі".
17.45. "Зорка кахання". А.Пагудзін.
18.15. З той памятнай ночы...
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Парад планет". Маст.фільм.
21.40. З той памятнай ночы...
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Спартыўная карусель.
22.20. "Арцёмаў. Рэквіем".
23.20. Зоркі гавораць.

5 кастрычніка, серада

Беларускае тэлебачанне

8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Эканамікст.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Надвор'е.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
8.50. "Кампазіцыя на тэму... Рыжык".
9.00. Тэлебачанне — школе. Выяўленчае мастацтва.
9.20. "Маё каханне, мой смутак".
10.20. "Навагрудак. Чытаючы Міцкевіча".
10.30. Аэробіка.
11.00. Тэлевізійны "Арт-клуб" прадстаўляе...
12.00. "Бімбат".
12.15. "Афганскі злом".
14.30. "Косар-волат" і іншыя мультфільмы.
15.20. Відзьма-нявідзьма.
16.20. Тыдзень тэлебачання Кітая.
17.10. "Бімбат".
17.30. Навіны.
17.40. "Горад юнацтва майго". Клецк.
18.10. Абласныя навіны (Гомель).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. "Карамболь".
19.30. "І льецца хваляй песня..."
19.55. "Пра маленькую дзяўчынку і аўтамабіль" і іншыя мультфільмы.
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. "Маё каханне, мой смутак". Тэлесерыял.
22.35. Пад купалам Сусвету.
22.45. Аўта-парк.
23.05. НІКа.
23.20. Надвор'е.
23.30. Футбол. "Дынама-93" (Мінск) — "Будаўнік" (Старыя Дарогі).

Канал "Астанкіна"

6.50, 7.50, 8.50, 9.50, 14.50, 15.50, 17.50, 20.00, 22.50. Навіны.
8.00. Да Міжнароднага дня настаўніка.
8.20. "Праклятая кніга" і іншыя мультфільмы.
9.00. Клуб падарожнікаў.
15.00. Да Міжнароднага дня настаўніка.
16.20. "Элен і рабяты. Яшчэ адзін хлопец".
16.50. Свет сёння.
17.00. Тэлерадыёкампанія "Мір".
17.30. Чалавек і закон.
17.40, 20.30. Надвор'е.
17.45. "Хто ёсць хто. XX стагоддзе". Б.Шоу.
18.00. Гадзіна пік.
18.30. Настаўнік Расіі.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Сустрэча з А.І.Салжаніцыным.
21.00. "Бег зайца па палях" (Італія).
23.30. Танцы, танцы, танцы...
23.50. Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

7.00, 11.00, 15.00, 19.00, 22.00. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Ранішні канцэрт.
8.40. У свеце жывёл.
9.35. Здарова жывеш.
9.50. Тэатральны раз'езд.
10.35. Тэлегазета.
10.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Далёкі Усход.
16.55. М-трэст.
17.10. Чалавек справы.
17.40. Антракт. А.Рэзнік.
17.45. Фільм-прэм'ер.
18.00. Залатая шпора.
18.35. Рубяжы.
18.50. "Ніхто не забыты".
19.25. Падрабязнасці.
19.35. "Санта-Барбара". Тэлесерыял.
20.30. Памяці Уладзіміра Цветава.
21.05. Газетныя гісторыі.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. "Арцёмаў. Рэквіем".
23.20. Экран крымінальных паведамленняў.
23.30. Зоркі гавораць.

8-й канал

4 октября, вторник

18.00 Мультсериал "Д'Артаньгав и три пса-мушкетера".
18.30 Документальный фильм "Ваше величество — женщина".
18.50 Студия "Интекс": "Новости".
19.10 Мультфильм "Поросенок Порки".
19.35 Рынок.
20.05 БАНТ: "Репортаж".
20.10 Шанс-приз.
20.25 Художественный фильм "Стакан воды", 2-я серия.
21.30 Студия "БМ": "Рок па вакациях". Гурт "Крама".
21.50 Художественный фильм "Транссибирский экспресс".

5 октября, среда

18.00 Художественный фильм "Приключения Петрова и Васечкина, обыкновенные и необыкновенные", 2-я серия.
19.10 СОЛТЭК: "Новости".
19.20 Немецкая волна.
19.50 Мультфильм.
20.00 МНТА: "ПИР".
20.10 Агентство "Пармикс": "Городские часы", "Новости".
20.25 Художественный фильм "Кин-дза-дза", 1-я серия.
21.30 Студия "БМ": "Рок па вакациях". Гурт "Троя".
21.50 Художественный фильм "Слепой террор" (США).

Наш адрас:
220013, гор.Мінск, вул.Б. Хмяльніцкага,10-А,паверх 9, рэдакцыя газеты "Мінская праўда".

ТЭЛЕФОНЫ:
прыёмнай рэдакцыі —68-29-76,
намесніка галоўнага рэдактара —68-25-81,
адказнага сакратара —68-26-48,
сакратарыята —68-26-48,
аддзелаў: Саветаў —68-26-38,
адукацыі і культуры —68-25-76,
сацыяльна—эканамічнага —68-25-43,
грамадска-палітычнага —68-25-42,
інфармацыйна-аналітычнага —68-28-33,
пісьмаў і маральна-бытавых праблем — 68-25-83,
ілюстрацыі —68-25-03,68-26-48,
камерцыйнага — 68-25-86,
бухгалтэрыі —68-26-65.
Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў:
у Барысаве —(8-277)5-15-61,Вілейцы —(8-271)5-57-86,Нясвіжы—(8-270)5-41-88,
Салігорску — (8-210) 2-49-60.

ЗАСНАВАЛЬНІК –
Мінскі абласны Савет народных дэпутатаў,
220625, г.Мінск, вул. Энгельса, 4.
"Мінская праўда"— орган Мінскага абласнога Савета народных дэпутатаў.

Галоўны рэдактар М.А.ШЛОМА.

Рэдакцыя можа друкаваць матэрыялы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.
Адказнасць за падбор і дакладнасць апублікаваных фактаў і іншых звестак нясуць іх аўтары.
Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Час падпісання ў друк: па графіку 22.10.
Нумар падпісаны ў 22.00.

Набрана і звярстана на настольна-выдавецкім комплексе "Мінскай праўды".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку".
220013, г.Мінск, пр. Ф.Скарыны, 79.

Тыраж 15675. Індэкс 63923. Зак.№105.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12